མཆོག་སྤྲིན་རྒྱལ་གྱི་མཛད་པའི་
དགའ་བྱེད་ཟླ་ཟེར།

བློ་བཟང་ནོར་བུ་ཤཱསྟྲིས་བསྒྱུར།

LOTSAWA

སངས་རྒྱས་འདས་ལོ་ ༢༥༣༣ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༩

Lotsawa Series - 1

Edited & Translated
by
Losang Norbu Shastri

First Edition- 500 copies
1989

Price Rs 20-00

Printed at
The Pleasure of Elegant Sayings Printing Press
Sarnath, Varanasi

དཀར་ཆག

ཤོག་གྲངས།

༡	དཔར་སྐྲུན་སྔོན་ཚིག	
༢	བསྒྱུར་བ་པོའི་ཆེད་བརྗོད།	༡
༣	གླེང་གཞི།	ཀ
༤	དབྱངས་ཅན་མའི་བསྟོད་པ།	༡
༥	མིང་གི་རབ་བྱེད།	༡
༦	དབྱངས་མཚམས་སྦྱོར།	༡༦
༧	གསལ་བྱེད་མཚམས་སྦྱོར།	༢༥
༨	རྣམ་བཅད་མཚམས་སྦྱོར།	༤༠

དཔར་སྐྲུན་སྔོན་ཚིག

བློ་གྲོས་འཇམ་དཔལ་དཔའ་བོ འི་རྗེས་རྟེན་ཞིང་། །
བཟང་པོ འི་སྤྱོད་པ་ཀུན་བཟང་ལ་འགྲུབ་པའི། །
ནོར་འཛིན་རྒྱུན་གྱུར་གངས་ཅན་མིའི་རིགས་ཀྱི། །
བུ་དེ་‘བསྟན་བཅོས་པ་’ ཞེས་མིང་དོན་མཐུངས། ། ༡ ། །

དེ་ཡི་རྣམ་དཔྱོད་གསེར་གྱི་བུམ་པ་ནས། །
ལྷག་བསམ་ཀུ་ཤུའི་ཆུན་པོས་ཉེར་བླངས་པའི། །
ལེགས་བཤད་གཙང་མའི་ཆབ་ཀྱི་བསང་གཏོར་འདི། །
འདུན་ལྡན་བློ་གསལ་སྐྱེ་རྒུའི་སྙིང་གར་བསིལ། ། ༢ ། །

སྨྲ་ཤེས་དོན་ལ་མི་རྨོངས་ཞེས། །
མཁས་ལ་གྲགས་པ་དེ་བདེན་ན། །
ངེས་དོན་འཚོལ་བའི་བློ་ཅན་གང་། །
ལུང་སྟོན་གཞུང་ལུགས་ཅིས་མི་བསྟེན། ། ༣ ། །

དེ་ཕྱིར་དཀའ་བྱེད་རྒྱལ་བའི་གཞུང་། །
བརྡ་སྤྲོད་དཀའ་བར་བྱ་བ་ཉིད། །
སློབ་མ་རྣམས་ལ་སྨན་པའི་བློས། །
གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་བསྒྱུར། ། ༤ ། །

སྟོན་འདྲེན་ལོ་པཎ་ཡབ་སྲས་ཀྱི། །
མཛད་བཟང་གསེར་གྱི་མཆོད་སྡོང་ཆེ། །
དུས་ཀྱིས་གཡའ་དྲིས་གོས་པ་ལ། །
སྲི་ཞུ་བྱི་དོར་འདི་ཡིས་སྒྲུབས ། ༣ ། །

འདིར་འབད་ལས་བྱུང་ལེགས་བྱས་གཙྭའི་ཀློང་། །
ཚོགས་གཉིས་རིན་ཆེན་བྱུ་མ་བརྡལ་བཞིན་པར། །
མཐའ་ཡས་འགྲོ་བའི་སྨོངས་དྲི་འཁྲུད་དང་ལྡན། །
དྭང་ཆེན་རྒྱ་མཚོ་འི་ཀློང་དུ་གཞོལ་གྱུར་ཅིག ། ༤ ། །

བསྟན་ཀུན་གཞི་འཛིན་ཆོས་ཀུན་སྨྲ་བའི་རྒྱུ། །
ངག་གི་རིག་བྱེད་ནམ་ཡང་མི་འཆལ་བར། །
སྙིང་དོར་ལེགས་ལམ་རྟག་ཏུ་སྟོན་པ་དང་། །
ངེས་ཚིག་ཡང་དག་རིག་པའི་སྤྲོབས་ཐོབ་ཤོག ། ༥ ། །

ཅེས་ལོ་ཙ་བ་བློ་བཟང་ནོར་བུ་ཤུས་དྲིས་ལུང་སྟོན་པ་དཀའ་བྱེད་བློ་ཟེར་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཏེ་དཔར་སྐྲུན་བྱ་སྐབས་སྨོན་ཚིག་ཏུ་བཙུན་པ་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན་གྱིས་དྭངས་བས་སྨྲས་པའོ། །

TRANSLATOR'S PREFACE :

This work of Varadarāja's "Laghusidhhāntakaumudī or Laghukaumudī" is presently the most sought after rudimentary text of sanskrit grammar for the beginners. The text belongs to the new school of sanskrit grammarians known as 'Prakriyā' of which Sarvarman's "Kalāpa" was first attempted with such arrangement of relevant sūtras of PANINI bearing on a particular topic, as find deviations from the older school of 'Astādhyāyi' lineage.

In the sde-dge edition of Tibetan Tangyur "To" we find the Tibetan version of 'Prakriyāumudī' of Rāmachandra translated by Lotsawa Ngawang Phuntsok Lhundup alias Tsewang Rabten Dorjee at Drepung Monastery under the patronage of the Great Fifth Dalai Lama Ngawang Lobsang Gyatso (1617–1682) having duly received the lineage at the feet of Mahāpaṇdita Balabhadra and Pt. Gokulnāth Miśra of Kurukṣetra.

The present Tibctan version of 'Laghukaumudī' togather with comments is the first ever attempt based on the lines of 'Prakriyākaumudī' translation for basic sanskrit grammatical knowledge in Tibetan. This part of the translation is unrevised and will be duly revised after the completion of the whole text togather with an Indian Pandita. It is only to suffice the need for the proposed sanskrit workshop to be undertaken by the translator at Dharmaala in May 1989. It is aimed for a modest contribution in this specific field for the benefit of the new genre of Tibetan scholars.

This translation is brought under 'LOTSĀWA SERIES' in profound dedication of the "Lokacakṣuh" (eye of the world) an epithet ascribed to the Tibetan translators of Sanskrit Buddhist literary works preserved in the two sets of voluminous Kagyur and Tangyur collections. The financial source of the series is met by Rs. 2000/– cash prize awarded by the UTTAR PRADESH SANSKRIT ACADEMY, Lucknow for the translator's restoration of "Bodhipathapradīpah" by Ācārya Dīpaṁkaraśrījñāna published in 1984 by the Central Institute of Higher Tibetan Studies, Sarnath under the Bibliotheca Indo-Tibetica VII series.

A four stanza hymn to Goddess Sarasvati composed by Je Tsong-khapa (1357-1420) with Sanskrit, Hindi and English versions are placed at the incept of this book. The hymnal translation was done during the course of intensive sanskrit programme of the Institute.

I owe deep gratitude and acknowledgement to Most Ven. Prof. S. Rinpoche for his kind and able guidance and initiatives in every respect. I also express indebtedness to Dr. R. R. Tripathi for his inifiation in this text and Dr. K. N. Miśra for his kind help and assistance in the tanslation of the hymn to Goddess of speech-Sarasvati. My sincere obligations are also to Mr. Chhostak and Staffers of the pleasure of elegant sayings printing press Tibetan Monastery Sarnath.

7 th May 1989 Losang Norbu Shastri

སྙིང་གཞི།

བདེན་པ་བཞི་ཡི་ཆོས་ཚུལ་ལེགས་སྟོན་པའི།
འགྲོ་བའི་ནད་གསོ་འགྲོ་ལ་ཕན་མཛད་པ།
ལྷ་མིའི་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་སེངྒེ་ཡི།
དམ་ཆོས་སྨན་གྱི་ལྗོན་པ་ཆེ་དེ་རྒྱལ།

གང་ཞིག་ཆོས་ཀུན་མཐོང་བར་སྐྲིབ་བྱེད་པ།
མི་ཤེས་ལིང་ཏོག་རྨུང་ནས་གཅོད་མཛད་པའི།
ཡེ་ཤེས་ལྷ་ཡི་ཚུལ་འཆང་ངག་གི་དཔལ།
འཇམ་དཔལ་དབྱངས་དང་ཚངས་སྲས་མ་ཡིས་སྐྱོངས།

བྱང་ཕྱོགས་སྨན་པའི་སྐྱག་གི་སྒོར།
སངས་རྒྱས་ཆོས་ཚུལ་ཉིན་བྱེད་པའི།
སྣང་བ་དམ་པ་འདྲེན་མཛད་པའི།
སྔོན་རབས་ལོ་པཎ་ཚོགས་རྣམས་བསྔགས།

སྦྲ་རི༷་ག་རི༷་ག་པའི་ཕྱི་མོ་ཡི།
ལྗང་བསྡུ༷ན་བསྡུ༷ན་པའི་པདྨི་པའི།
འཇུག་སྒོ༷་སྒོ༷་བརྒྱ་འབྱེད་བྱེད་པ།

ཀུན་དགའ་དགའ་བྱེད་ཟླ་ཟེར་ཡིན། །

རང་དང་སྐལ་བ་མཉམ་པ་གཞན་དག་དང་། །

རང་དང་བཅས་པའི་དེང་རབས་པ་རྣམས་ལ། །

སྔོན་བྱོན་མེས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རྗེས་བསྟན་ཚུལ། །

སྔོན་མེད་ལེགས་བཤད་འདི་ཉིད་བོད་བརྡར་སྦྱར། །

དེ་ཡང་ཐོག་མར་གང་ལ་བསླབ་པར་བྱ་བའི་གནས་ནི། ཇི་སྐད་དུ[1]།

ཐོག་མར་སྒྲ་ལ་མཁས་པ་ཡིས། །

ཚིག་དོན་རྣམ་པར་ཕྱེ་སྟེ་བསྟན། །

དེ་ནས་དོན་ལ་མཁས་པ་ཡིས། །

ལྷག་ཆད་འཁྲུལ་པ་མེད་པར་བཤད། །

ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་དོན་གྱི་གནད་པོ་ཚིག་གི་མཁར་བ་ལ་མ་ལྟོས་པར་མི་འོང་བས་ལུང་སྟོན་པ་སྟེ་སྒྲ་རྣམས་ལེགས་པར་སྦྱར་བའི་ཚུལ་སྟོན་པའི་སྒྲ་རིག་པ་ལ་བསླབ་དགོས་པ་ཡིན། དེ་ཡང་རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་སྒྲ་མདོ་ཆེན་པོ་བརྒྱད་ཅེས་ཉི་ཟླ་ལྟར་གྲགས་མོད། དེའི་གྲངས་འདྲེན་ཚུལ་ལ་ཡོབདེཡའི་སྐད་ངག་དཔག་བསམ་ཁྲི་ཤིང་དང་འདར་བ་ལོ་ཙའི་རབ་བྱེད་ཟླ་ཟེར་དུ་བགྲངས་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་

1. སྒྲ་ཏོ་ཤོག་གྲངས་༣

གཉིས་སྣང་སྟེ།1 ལྷའི་དབང་པོ་དང་། སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་དང་། སློབ་དཔོན་ཀཱ་ཤཀྲིཏྣཱ་དང་། ཨཱ་པི་ཤཱ་ལི་དང་། དྲང་སྲོང་ཤཱ་ཀ་ཊཱ་ཡ་ན་དང་། དྲང་སྲོང་པཱ་ཎི་ནི་དང་། ཨ་མར་དང་། རྒྱལ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པ་བཅས་བརྒྱད་དྲངས་སོ། །འདར་པ་ལོ་ཙས་ནི།2 ལྷའི་དབང་པོས་མཛད་པའི་ཨིནྡྲ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་དང་། དྲང་སྲོང་ཤཱ་ཀ་ཊཱ་ཡ་ནས་མཛད་པའི་ཤཱ་ཀ་ཊཱ་ཡ་ནའི་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་དང་། དྲང་སྲོང་པཱ་ཎི་ནིས་མཛད་པའི་པཱ་ཎི་ནིའི་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་དང་། དྲང་སྲོང་སུམནཱ་ཙནྡྲས་མཛད་པའི་སུམནྡྲ་ཙནྡྲའི་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་དང་། དྲང་སྲོང་པཏཉྫ་ལིས་མཛད་པའི་པཏཉྫ་ལིའི་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་དང་། རྒྱལ་པོ་མནུཛེནྡྲས་མཛད་པའི་མནུཛེནྡྲའི་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་སྟེ་འདི་དག་བརྒྱད་ལ་སྒྲ་མདོ་ཆེན་པོ་བརྒྱད་གྲགས་པ་རྣམས་སོ། །ཞེས་སོ། །འོན་ཀྱང་དེང་དུས་འཕགས་ཡུལ་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་འདར་པ་ལོ་ཙས་གསུངས་པའི་བྱཱ་ཀ་ར་ཎའི་ནང་ནས་སུམནཱཙྪནྡྲས··· མཛད་པའི་སུམནཱཙྪནྡྲའི་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་ནི་སྤྱིར་ཡོད་ཀྱང་སྒྲ་མདོ་བརྒྱད་དུ་མི་བགྲང་ལ། ཡང་དྲང་སྲོང་པཏཉྫ་ལིས་མཛད་པའི་པཏཉྫ་ལིའི་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་ཞེས་ལོགས་སུ་སྒྲའི་གཞུང་མ་ཡིན་པར་པཱ་ཎི་ནིའི་བཤད་པའི་མཛོད་ཡིན་ནོ། །ཐ་མ་དེ་སྔོན་ངག་དཔག་བསམ་ཁྲི་ཤིང་དུ་བགྲངས་པའི་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་དང་གཅིག་ཡིན་མིན་ནི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་དཔྱད་པའི་གཞིའོ།།

---

1. इन्द्रश्चन्द्रः काशकृत्स्नापिशली शाकटायनः ।
पाणिन्यमरजैनेन्द्रा जयन्त्यष्टादिशाब्दिकाः ॥

2. སྒྲ་5· ༢།༨

སྒྲ་མདོ་དེ་དག་གི་ནང་ནས་གོ་དོན་དང་ཚོ་ག་སོགས་ཆེས······ ཁྱད་འཕགས་སུ་བརྩི་བ་ནི་སྒྲ་མདོ་ཆེན་པོ་པཱཎིནི་འདི་ཉིད་ཡིན་ནོ། ། འོན་ཀྱང གཙུག་ལག་གཞན་རྣམས་ཀྱང་རང་རང་གི་ཐུན་མོང་མིན་པའི་· ཁྱད་འཕགས་ཀྱི་ཆོས་དང་ལྡན་པ་ཡིན་པ་ནི་གོར་མ་ཆག་གོ ། དེ་ ལྟར་སྒྲའི་གཙུག་ལག་གི་ཕྱི་མོ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་འདི་ནི་འོ་སྐོལ་གྱི···· སྟོན་པ་མཉམ་མེད་ཤཱཀྱའི་རྒྱལ་པོས་འཛམ་དཔལ་རྩ་རྒྱུད་ལས།[1]

བྲམ་ཟེའི་ཁྱིའུ་པཱཎི་ནི། །
དེ་ཡི་གྲོགས་པོ་གཞན་གྱུར་པ། །
ངེས་པར་ཉན་ཐོས་བྱང་ཆུབ་ཏུ། །
ང་ཡིས་ལུང་བསྟན་བྱས་པ་ཡིན། །
འཛིག་རྟེན་དབང་ཕྱུག་བདག་ཉིད་ཆེ། །
དེ་ཡང་དེ་ཡི་སྔགས་གྲུབ་བོ། །
བྲམ་ཟེ་ཤེས་རབ་འདོད་བས་ཀྱང་། །
ཁྲོ་བོ་ཧ་ལ་ཧ་ལ་བསྒྲུབས། །ཞེས་དང་།

མདོ་སྡེ་ལང་ཀར་གཤེགས་པ་ལས་ཀྱང་།[2]

སྒྲ་བྱེད་པ་ནི་པཱཎི་ནི། །
ཀང་པའི་མིག་དང་ཆེ་དབང་དང་། །
འཛིག་རྟེན་རྒྱང་འཕེན་བྱེད་པ་བྱུང་། །

1· མདོ་སྡེ་ ན ཤོག་གྲངས་ ན།༢༠༦

2. མདོ་སྡེ་ ཅ ཤོག་གྲངས་ ༡༨༧ ན།༢

ཞེས་ལུང་བསྟན་པ་ལྟར་འཕགས་པ་འཇིག་རྟེན་དབང་ཕྱུག་གིས་དངོས་སུ་སྤྲུལ་བའི་བསྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་པུ་ཏི་ཀ་ལུང་སྟོན་པར་གྲགས་པ་འདི་བཞིན་ཕྱི་རོལ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་ལྷ་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོས་དངོས་སུ་སྤྲུལ་པ་ཞེས་ཟེར་རོ། །འདིར་རང་རེའི་བོད་ཀྱི་དྲིན་ཅན་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱི་སྐད་གཙུག་ལག་འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་ཇི་ལྟར་དར་བའི⋯⋯རིམ་པ་ཡོངས་གྲགས་གསུངས་རྒྱུན་ལས་ཅུང་ཟད་བཟློག་སྟེ་དེང⋯⋯སྐབས་རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་གྱི་ལེགས་སྦྱར་དེ་ཇི་ལྟར་བྱུང་བའི⋯⋯སྐོར་ཚད་ལྡན་དུ་བརྩི་བའི་གཞུང་ཁུངས་ལྡན་རྣམས་གཞིར་བཟུང་གིས་མཁས་དབང་སློབས་ཀྱི་ལྷུམས་བརྩམས་པའི་'ལེགས་སྦྱར་གྱི་དེ་ལྟར⋯⋯བྱུང་བ'ཞེས་པར་ཁུངས་བཙལ་ཏེ་ཅུང་ཟད་གླེང་བར་བྱའོ། །

དེ་ཡང་ལེགས་པར་སྦྱར་བའི་སྐད་ནི་ཨཱརུཛཱཏི་སྟེ་འཕགས་པའི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གིས་བཅིངས་པའི་ངག་གི་རང་བཞིན་ལ་ལེགས⋯སྦྱར་ཞེས་པའི་བརྡ་ཆད་བྱེད་ལ། དེ་ཡང་རིག་བྱེད་ཀྱི་དུས་ལས་ཀྱང་ཆེས་སྔ་བའི་དུས་སུ་བེད་སྤྱོད་བྱས་པའི་ཡང་དག་པར་སྦྱར་བའི⋯སྐད་རིག་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་གོ། །རང་ཅག་གངས་ཅན་པ་རྣམས་ལ་ནི་ལེགས་པར་སྦྱར་བ་ལྷའི་སྐད་ཅེས་ཡོངས་སུ་གྲགས་ལ། དེའི་ཁུངས་ཀྱང་སློབ་དཔོན་དབྱུག་པ་ཅན་གྱི་བསྟན་བཅོས་སྙན་ངག་མེ་ལོང་ལས།[1]

1. སྙན་ངག་མེ་ལོང་ཚིགས་བཅད་ ༡༡

ལེགས་སྦྱར་ཞེས་པ་ལྷ་ཡི་ནི། །
སྐད་དུ་དྲང་སྲོང་ཆེན་པོས་གསུངས། །

ཞེས་བོད་ཙམ་མ་ཡིན་པར་འཕགས་ཡུལ་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཁུངས་སུ་བཀྲངས་པའི་ལུང་ཡིན། འོན་ཀྱང་དྲང་སྲོང་ཆེན་པོ་ཞེས་པ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མང་དག་ཅིག་གིས་བདག་ཅག་གི་སྟོན་པ་མཉམ་མེད་ལ་སྦྱར་བ་ནི་སྐབས་དང་མི་མཐུངས་པའི་གསུངས་འབའ་ཞིག་ཏུ་མངོན་ཏེ། སློབ་དཔོན་འདི་ནི་ཕྱི་རོལ་པའི་ཆོས་རྒྱུད་དབྱུག་པ་འཛིན་པའི་རྗེས་འབྲངས་ཤིག་ཡིན་ཅིང་། དངོས་མིང་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་བརྩམས་པའི་གཞུང་གང་དུའང་གསལ་ཁ་མེད་པར་དཀྲུག་པ་ཙན་དྲཱ་ཞེས་མཚན་ཁ་གསར་བ་མཛོད་བྱུང་དུ་གསལ་བ་དེ་ཉིད་རིམ་གྱིས་སྤྱི་མིང་བྱེ་བྲག་ཏུ་འཇུག་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ལེགས་པར་སྦྱར་བ་ལྷའི་སྐད་ཡིན་མིན་ནི་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་འབའ་ཞིག་ཙམ་ལས་མ་འདས་སོ། །དེ་ལྟར་ཡང་ལེགས་སྦྱར་ལྷའི་སྐད་ནི་སྐད་ཡིག་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མིན་པའི་དོན་གསལ་བར་བྱེད་པ་རང་བཞིན་དང་། རྒྱན་སོགས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་དང་། ལྷག་པར་བྱ་བྱེད་མིང་སོགས་མགོ་མཇུག་གང་དུ་བཞག་ཀྱང་དོན་ཟེ་བཞིན་སྟོན་ནུས་པ་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་སྒོ་ནས་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་གོར་མ་ཆག་གོ་ཞེས་ཁོ་བོ་ནི་འདི་སྐད་དུ་སྨྲོའོ། །

དེ་ཡང་ཕྱི་རོལ་པ་རྣམས་ནི་སྒྲ་རིག་པ་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཡན་ལག་ཏུ་

འདོད་དེ། རིག་བྱེད་ཁ་ནི་ཞང་སྟོན་ནོ། ! །མ་ཟད་སྐྲའི་ནང་གསེས་སྲིང་དང་། རྟགས་དང་། གྲངས་དང་། རྣམ་དབྱེ་དང་རྐྱེན་སོགས་ཕལ་ཆེར་གོཔཐབྲཱཧྨཎ་སྟེ་ཕྱུགས་ཀྱི་བྲམ་ཟེ་ཞེས་པའི་·····བསྟན་བཅོས་ཀྱི་སྟོད་ཆའི་ནང་གསལ་བར་བཤད་ཡོད་ཅིང་། དེས་ན་རྒྱ་མཚན་འདི་ལས་ལུང་སྟོན་པ་སྐྲའི་གཙུག་ལག་ནི་རིག་བྱེད་ལས··ཕྱི་བ་མ་ཡིན་པ་གྲུབ་བོ། །སྐྲ་བྱེད་པ་ཆེན་པོ་པཱཎི་ནིའི་སྔོན་དུའང་སྐྲའི་བསྟན་བཅོས་ཡོད་པ་ནི་པཱཎི་ནིའི་གཞུང་དུ་སློབ་དཔོན་མང་དག་ཅིག་གི་མཚན་དྲངས་པ་ལས་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ། དེ་ལྟར་སྐྲའི་གཙུག་ལག་གི་བྱུང་བའི་ལོ་དུས་རགས་རིམ་དུས་བཞིའི་ནང་ཆ་ཕྱེ་སྟེ།

༡ སྐྲའི་གཙུག་ལག་བྲམ་ཟེ་པཱཎི་ནིའི་སྔོན་གྱི་དུས་དང་།

༢ དེང་གི་སྐྲའི་གཙུག་ལག་དར་བའི་དུས། ཕྱི་ལོ་སྔོན་ (༦༠༠ ནས་ ༢༠༠བར།)

༣ འགྲེལ་བྱེད་པའི་དུས། (བརྒྱ་ཕྲག་ ༡༧ ནས་ ༡༤བར།)

༤ རྣམ་བཤད་ཀྱི་དུས། (བརྒྱ་ཕྲག་ ༧ ནས་ ད་ལྟའི་བར་རོ།།)

དང་པོ་ནི། གོང་དུ་ཅུང་ཟད་སྨོས་པ་ལྟར་སྐྲ་མདོ་ཆེན་པོ་པཱཎི་ནིར་དྲངས་པའི་སློབ་དཔོན་དེ་དང་དེའི་ལུང་འདྲེན་དང་བཅས་འགོད་པར་བྱའོ། །

ཀ སློབ་དཔོན་ཨཱ་པི་ཤ་ལཱི་ པཱཎི་ནིའི་ལུང་ ༦ | ༡ | ༩༧

ཁ སློབ་དཔོན་ཀཱ་ཤྱ་པ་སྟེ་རྫོགས་བྱེད་ པཱཎི་ནིའི་ལུང་ ༡ | ༣ | ༡༧

---

2. པཱཎི་ནིའི་བསྟན་པ་ ༤༢

དང་ ༨ | ༤ | ༦༧

ག སློབ་དཔོན་གཱརྒྱ་ པཱཎིནི་ལུང་ ༧ | ༣ | ༩༩

ང སློབ་དཔོན་གཱལབ་ པཱཎིནིའི་ལུང་ ༦ | ༡ | ༧༧

ཅ སློབ་དཔོན་ཙཀྲཱབརྨཎ་ པཱཎིནིའི་ལུང་ ༦ | ༡ | ༡༣༠ དང་
ཨཎ་ལ་སོགས་མདོར་ ༣ | ༡༤༤

ཆ སློབ་དཔོན་ཤཱཀཊཱཡན་ པཱཎིནིའི་ལུང་ ༣ | ༤ | ༡༡༡ དང་
༨ | ༣ | ༡༨ དང་ ༨ | ༤ | ༥༠

ཇ སློབ་དཔོན་ཤཱཀལ་ པཱཎིནིའི་ལུང་ ༨ | ༣ | ༡༩

ཉ སློབ་དཔོན་སེནཀ་ པཱཎིནི་ལུང་ ༥ | ༤ | ༡༡

ཏ སློབ་དཔོན་སྥོཊཱཡན་ པཱཎིནིའི་ལུང་ ༦ | ༡ | ༡༢༣

དེ་ལས་གཞན་དུ།

ཀ ལྷའི་དབང་པོས་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས་འདི་ནི་སྒྲའི་གཙུག་ལག་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ཐོག་མ་ཡིན་པ་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཡན་ལག་ལས་བཤད་ལ། མ་ཟད་ལྷའི་དབང་པོས་ལྷ་རྣམས་ཀྱིས་བསྐུལ་ངོར་བརྩམས་པའང་གསལ། ལྷའི་དབང་པོས་ཐོག་མར་རང་བཞིན་དང་། ཀྱིན་ཞེས་བརྡ་སྦྱོར་བྱས་པ་ཡིན། ལང་ག་ཤེགས་[1]དང་སྒྲ་བྱེད་པ་ཤཱཀཊཱཡནས་[2]ཀྱང་བསྟན་ཡོད།

---

1. དབང་པོ་ཡང་གཙུག་ལག་མང་པོ་ལ་མཁས་པ་སྟེ། རང་གི་སྒྲའི་གཙུག་ལག་སྟོན་པ་ཡིན་མོད། ལང་གཤེགས་ ཅ ༡༤༧ ན|༦

2. ཤཱཀཊཱཡན་སྒྲ་ ༡|༢|༣༧

ཁ ཀཱཤཀྲྀཏ྄སྣའི་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས། འགྲེལ་པ་གསལ་ལྡན་1དུ་
གསུམ་ཚན་ཀཱཤཀྲྀཏ྄སྣའི་འོ་ཞེས་བཤད་པ་ལས་སྒྲ་མདོ་འདི་…
ལེའུ་གསུམ་གྱི་བདག་ཉིད་ཅན་ཡིན་པར་གྲགས། དེ་བཞིན་དུ་
ཀཱཤཀྲྀཏ྄སྣའི་ལྟེ་བ་དང་། ཡང་བའོ་ཞེས་པས་མདོ་རྣམས་ལྟེ་
ཡང་གིས་བཅིངས་པ་གསལ་ལོ། །

ག པོཥ྄ཀཱརསྡིའི་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས། ཀཱ་ཏནྟྲའི་བྱས་རང་གི་འགྲེལ་
པར་2ལྷུང་དྲངས་ཡོད། འདི་ནག་པོ་མཆོད་སྦྱིན་ཡན་ལག་རིག་
བྱེད་ཀྱི་བྱེ་བྲག་གི་སྲོལ་གཏོད་པ་པོ་ཡིན་པ་ཡན་ལག་རིག་བྱེད་…
ལས་ཤེས།

ང ཟྭཱགུརེའི་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས། སྒྲ་བྱེད་པ་འདིའི་འདོད་པ་སྒྲའི་གཙུག་
ལག་མང་པོར་ལྷུང་འདྲེན་བྱས་ཡོད། འདི་པས་ཉེ་བསྒྱུར་ཨཔྲ་
དང་། ཨཔིའི་དང་པོ་ཨི་ཨ་ཡིག་དབྱེ་བ་དང་། ཡང་ཧལ་
མཐའ་ཅན་གྱི་བྱད་མེད་ཀྱི་ཚིག་ཨ་རིང་པོར་འདོད་དེ། ཀྲྀ
ཥྚུ་དང་། དེཀ྄ དེཤྭ་ལྟ་བུའོ། །

ཅ མཱཧྦནྡིཤིའི་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས། འགྲེལ་པ་གསལ་ལྡན་དུ་ ༤།༧།
༡༠ མདོ་འི་ཐད་ཀྱི་ཀ་ཏའི་འགྲེལ་པ་དྲངས་ཏེ་སློབ་དཔོན་འདིའི་
འདོད་པ་བཤད་དོ། །

ཆ ཀྲིཡཱ ཟླཱབཧྦུའི་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས། འདིའི་འདོད་པ་འགྲེལ་པ་

1. འགྲེལ་པ་གསལ་ལྡན་ ༤།༧།༤༨
2. ཀཱ་ཏནྟྲའི་འགྲེལ་པ་ ༨།༩།༩༨

གསལ་ལྡན་དུ་ཐེངས་གཉིས་དྲངས་ཡོད། སྟག་ཞབས་ཀྱིས་ནི་བཅུ་པ་ཅན་[1]ཞེས་པས་འདིའི་སྐྲའི་བསྟན་བཅོས་ལེའུ་བཅུའི་བདག་ཉིད་ཅན་ཡིན་པར་བཤད་དོ། །

གཉིས་པ་དེང་གི་སྐྲའི་གཙུག་ལག་དར་བའི་དུས་ནི། མདོ་བྱེད་པ་བྲམ་ཟེ་པཱ་ཎི་ནིའི་སྐྲ་མདོ་དང་དེའི་རྗེས་ཀཱ་ཏྱཱའི་བུས་མདོར་འགྲེལ་པ་དང་ཁ་སྐོང་དང་། གོང་གཉིས་ཀའི་སྟེང་བྲམ་ཟེ་ཚུར་ལྗང་[2]གིས་བཤད་མཛོད་ཆེན་མོ་མཛད་པའི་དུས་ཡིན། འདི་གསུམ་ལ་སྐྲའི་གཞུང་དུ་ཐུབ་པ་གསུམ་ཞེས་རླུང་ལྟར་གྲགས་པ་ཡིན་ནོ། །འོན་ཀྱང་དུས་སྐབས་འདིའི་རྒྱ་ཆེ་བའི་གཞུང་ཕྱོགས་འབུམ་གཅིག་ཡོད་པའི་བདག······ཉིད་ཅན་བསྡུ་བ་ཞེས་པ་དྲང་སྲོང་བྱཱ་ཌིས་བརྩམས་པ་དུས་ཀྱི་དབང······གིས་ཉེ་བའི་དབྱིངས་སུ་གཞོལ་བ་ཡིན། འདིའི་ལུང་འདྲེན་མང་པོ་རིག་བྱེད་པའི་དྲན་པ་ཞེས་པའི་གཞུང་དུ་དྲངས་སོ། །དྲང་སྲོང་བྱཱ་ཌིའི་པཱ་ཎི་ནི་དང་ཀཱ་ཏྱཱའི་བུའི་བར་བྱུང་བ་ཡིན་པར་བཤད། དེང་སྐབས་འགྲེལ་པའི་རྣམ་པ་དང་། གྲངས་སོགས་ལེགས་རྟོགས་ཐུབ་པའི་ཚད་ལྡན་གྱི་གཞུང་ཚུར་ལྗང་གི་བཤད་མཛོད་ལས་གཞན་མེད།

གསུམ་པ་རྣམ་བཤད་ཀྱི་དུས་ནི། འདིའི་སྐབས་ཚུར་ལྗང་གི་བཤད་

---

1. འགྲེལ་པ་གསལ་ལྡན ༤།༡།༤༨

2. ཀླུ་ནོར་རྒྱལ་གྱི་ཕྲ་ཞིབ་རྟགས་རེའི་མཁན་པ་སོ་མ་ཏི་ཀ་ར་ཎའི་རྩོམ་ཡིག་ཕྱོགས་བསྡུས་ཡི་གི་ཡཊྚཀ་སོམཊིའི་དུས་དེབ་ཐུ་ལོ་ ༡༩༧༨ ལོག་གྲངས་ ༨༤

མཛོད་ཆེན་མོ་ཆེས་རྙིང་བ་དང་རྟོགས་པར་དཀའ་བར་བརྟེན་ལེའུ……
བརྒྱད་མའི་སྔོན་དུ་རྣམ་བཤད་བྱས་པ་ཡིན། རྣམ་བཤད་ཐོག་མ་ནི་
འགྲེལ་པ་གསལ་ལྡན་ཞེས་པ་དེ་ཡིན། འགྲེལ་པ་གསལ་ལྡན་གྱི་
ཤློཀ་དང་པོར།

འགྲེལ་པ་དང་ནི་དེ་བཞིན་འགྲེལ་བཤད་དུ། །
བྱིངས་རྣམས་ཀྱི་ནི་མཁས་པར་བྱ་ལ་སོགས། །
རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་འཕྲོར་བའི་རྒྱུད་ཀྱི་ནི། །
སླིང་པོ་མདོར་བསྡུས་པ་ནི་བྱེད་པ་ཡིན། །

འགྲེལ་པ་གསལ་ལྡན་བྱུང་བ་གཙོ་བོར་བྱས་ཏེ་རྣམ་བཤད་ཀྱི་དུས……
འགོ་ཚུགས་པ་བཤད་ཙང་། དེའི་སྔོན་དུ་ཙུལ་ལི་ཕ྄ཊ་ཊི་དང་། ནིར་ལུར་
དག་གིས་བརྩམས་པའི་རྣམ་བཤད་ཡོད་པར་གསལ་ལྡན་གྱི་བྱང་ཆུབ་
སེམས་དཔའི་མཚན་ཅན་རྒྱལ་དབང་བློ་འི་འགྲེལ་པ་རྣམ་བཀོད་ཞེས་བྱ་
བར་གསལ། དེ་ལ་བཤད་མཛོད་ཆེན་མོར་གྲགས་ཆེ་བའི་རྣམ་
བཤད་གསུམ་སྟེ། ཀྵ྄ཱིརསྭཱ་མཛད་པའི་བཤད་མཛོད་ཀྱི་སྒྲོན་
མ་དང་། ཀུཡཱ་ས་བརྩམས་པའི་བཤད་མཛོད་ཀྱི་སྒྲོན་མེ་དང་།
སྐྱ་དབང་གི་བྱས་པ་སྒྲོན་མའི་འོད་ཡིན་ནོ། །

པཎྜི་ཏའི་ལེའུ་བརྒྱད་མའི་རྣམ་བཤད་ལ། རྒྱལ་བའི་ཉི་མ་དང་།
མིའུ་ཐུང་གིས་བརྩམས་པའི་གསལ་ལྡན་ཡིན། འདི་ལས་ཆེས་རྙིང་
བའི་འགྲེལ་པ་རྒྱལ་དབང་བློས་མཛད་པའི་གསལ་ལྡན་གྱི་རྣམ་པར……
བཤད་པ་དཀའ་འགྲེལ་དེ་ཡོངས་གྲགས་ལ་རྣམ་བཀོད་དང་། འཕྲོག་

བྱེད་སྤྲིན་གྱིས་བྱས་པ་ཚིག་གི་སྙེ་མ། ཡང་མཛོད་བྱང་མི་
གསལ་བའི་འགྲེལ་པ་སྐལ་ལྡན་དང་། སྐྱེ་མཆོག་ལྷས་མཛད་པའི་
སྐད་ཀྱི་འགྲེལ་པ་དང་། སྐྱབས་ཀྱི་ལྷས་དཀའ་བའི་འགྲེལ་པ་དང་།
སྦྲོ་ཊོ་ ཛོ་ རིཀླྀཏས་མཛད་པའི་སྒྲའི་དོ་ཤལ་རྣམས་སོ། །
བཞི་པ་རབ་བྱེད་ཀྱི་དུས་ནི། པཱཎིནིའི་ལེའུ་བརྒྱད་མའི་རྩ་བའི་དགོས་
པ་ནི་སྒྲ་གྲུབ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་ལུང་དུ་སྟོན་པའི་རྨང་གཞིའི་ཚུལ་ལྡན་
གྱི་སྐད་ལྷ་བུར་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པའི་རང་སྐད་ལེགས་སྦྱར་ཡིན། དེ་
ལྷ་བུའི་ཚུལ་ལྡན་གྱི་ལུང་དུ་སྟོན་པའི་སྒྲའི་གཙུག་ལག་ནི་ལེའུ་བརྒྱད་
མ་འདི་ཉིད་དོ། །འོན་ཀྱང་དུས་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་གྱི་དབང་གིས་དེ་
འདྲ་བའི་ཚུལ་ལྡན་གྱི་སྐད་དེ་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་སྐད་དུ་འགྱུར་ཏེ་སྒྲ་ངེས་
པར་དུ་གྲུབ་དགོས་པའི་སྦྱོར་བར་མཁས་པར་བྱ་དགོས་པ་བྱུང་བ་
ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་ཐོག་མར་དབང་ཕྱུག་གི་ཆས་སྤྱིར་བཏང་པཱཎིནིའི་གོ་
རིམ་ལས་ལོགས་སུ་འཛིན་རྟེན་གྱི་རྣམ་གཞག་དང་མཐུན་པར་ཀལཱ་པ་
སྟེ་ཚ་བསགས་ཀྱི་སྒྲ་གཞུང་མཛད་པ་ནས་བཟུང་མཁས་པ་རྣམས་ལ་
སྒྲ་རིག་པར་དོན་གཉེར་བྱེད་པའི་རྨད་དུ་བྱུང་བའི་འཇུག་སྒོ་ཡངས་
པོར་ཕྱེས་པ་ཡིན། མ་ཟད་དུས་ཡུན་ཟླ་བ་དྲུག་གི་རིང་སྒྲ་རིག་གི་དོན་
གནད་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་པར་བྱེད་པའི་ཁྱད་ཞུགས་པ་ཡོད་དོ། དེ་ནས་
བཟུང་ལེའུ་བརྒྱད་ཀྱི་རྗེས་འབྲངས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དེ་དང་མཐུན་པར་
མདོ་རྣམས་རིམ་པ་གསར་པའི་སྟེང་འཆད་ཉན་བྱེད་པའི་ལམ་གསར་པ་
ཞིག་ཕྱེས་པ་ལ་རབ་ཏུ་བྱེད་པའམ་གསར་ལམ་ཞེས་ཀུན་ཏུ་གྲགས་སོ། །

དེ་ལ་ལམ་གསར་པ་འདིའི་ཐོག་རྙེད་པའི་ཆེས་སྔ་བའི་བསྟན་བཅོས་ནི་
ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པས་མཛད་པའི་གཟུགས་ཀྱི་འཇུག་པ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན།
སློབ་དཔོན་འདི་ཚད་མ་རྣམ་འགྲེལ་མཛད་པ་པོའི་སློབ་དཔོན་ཆོས···
གྲགས་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །འདིར་འཇུག་པའམ་ལེའུ་བརྒྱད་ཡོད་དོ། །དེའི་
རྗེས་རཏྣཤྲཱིཛྙཱ་སྦེ་དགའ་བྱེད་ཟླ་བས་རབ་བྱེད་ཟླ་ཟེར་ཞེས་པ་བརྩམས།
དེ་ལ་འགྲེལ་པ་བྲིཧལ་སློབ་དཔོན་གྱིས་རབ་བྱེད་རང་དབང་དང་།
ལྷག་མ་ཅན་ནག་པོས་རབ་བྱེད་རབ་གསལ་དང་། ཐྣཏཏོ་ཛཻ་
ཏིཀྲིད་ཀྱིས་སྙའི་དོ་ཤལ་དང་། ཡིད་འོང་དགའ་མ་དང་། དགའ་
བྱེད་གྲུབ་མཐའ་དང་། དེའི་འགྲེལ་པ་ཡེ་དབང་མཚོ་བྱུང་གིས་དེ་
ཉིད་ཁོང་རྩུབ་མ་དང་། ནོར་ལྷ་ཏཱིཀྲིཏས་བྱས་པའི་ཡིད་དགའ་མ་
དང་། ཀཱིརྟིཙཙས་བྲཱག་ཀཱའི་གྲུབ་མཐའ་སྒྲོན་མ་དང་ བྲཱག་ཀཱའི་
གྲུབ་མཐའི་རྒྱན་དང་། རྒྱན་གྱི་སྙིང་པོ་དང་། ཏཱརཻཏྣཀཱཤིཏས་སྨྲའི་
རིན་ཆེན་ཆེ་ཆུང་བཅམས་སོ། །

མཆོག་སྦྱིན་རྒྱལ་གྱི་དགའ་བྱེད་ཟླ་ཟེར།

སློབ་དཔོན་མཆོག་སྦྱིན་རྒྱལ་ནི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་བྲམ་ཟེ་ཞིག་ཡིན།
དེ་ཡང་ཡུལ་གསལ་ལྡན་དུ་འདི་སྐད་གྲགས་དེ། སློབ་དཔོན་ཐོ་ཏ་ཛེ
ཏཱ་ཀ་ཀྲིཏར་སློབ་མར་འོས་པ་སུ་ཡང་མ་རྙེད་པས་ཡི་དྭགས་སུ་སྐྱེས··
པར་བཤད། མཆོག་སྦྱིན་སློབ་དཔོན་སར་སྒྲ་སློབ་ཏུ་ཡོང་བར་གློ་
བུར་དུ་འཕྲད་ དེ་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་རིག་པར་ཇི་ལྟར་འཚམས་པའི··
ཆོ་ག་སོགས་མཆོག་སྦྱིན་ལ་གནང་བ་ལས་ཡི་དྭགས་ལས་ཐར་ཅེས··

ཐོས་སོ། །འདིས་དགའ་བྱེད་ཟླ་ཟེར་ཚུང་འབྲིང་དང་། ཟླ་ཟེར་སྙིང་པོ་དང་། ལེགས་སྦྱར་གྱི་ཚིག་གི་སྐྱེ་མ་བརྩམས། ཕྱི་མ་འདི་ཟླ་ཟེར་ཚུང་བའི་ཁ་སྐོང་ཡིན་པར་བཤད། འདིའི་ནང་དྲི་བ་དྲི་ལན་གྱི་སྒོ་ནས་ཐད་ཀར་འཇུག་པའི་ཐབས་ལམ་གྱི་སྒྲོལ་བསྟན་ཡོད་པ་དང་། མ་ཟད་དེའི་སྐབས་ཀྱི་གསལ་ལྡན་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། དཔལ་འབྱོར་དང་། ཆོས་ཀྱི་གནས་སྟངས་སྐོར་གྱི་འགྲེལ་བརྗོད་བྱས་ཡོད་ཅིང་། འདིའི་ནང་ཟླ་ཟེར་སྙིང་པོ་འི་མིང་འཁོད་ཡོད་པ་ལས་རང་རྩོམ་པ་མ་དེ་ཡིན་པ་མཚོན་ཐུབ། དེས་ན་མཆོག་སྤྲིན་རྒྱལ་གྱི་དུས་ནི་༡༦༠༠ ། ༡༨༤༠ བར་ཡིན་པ་མཁས་པ་རྣམས་མཐུན་པར་སྣང་ངོ་། །

དེང་གི་དུས་འདིར་རང་གི་རིགས་སྐྱེས་རྣམས། །
གཞའ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ནང་དུ་བྱུང་མེད་པའི། །
ཕྱི་ནང་མཐུན་རྐྱེན་བཟང་པོ་འདི་འདྲ་བ། །
ཐོབ་པའི་སྒོ་སྐབས་རྙེད་པ་ཆུས་མ་ཟོས། །
སྤོན་སྒྲོལ་དམ་པའི་མཛོད་བཟང་ལ། །
བསྐུལ་ཚིག་ཚ་ཟེར་རྣོན་པོ་ཡིས། །
བསྐུལ་ངོར་ཕལ་ཆེར་གླེགས་བམ་གྲུབ། །
ད་ལྟའང་འདི་ན་དེ་ལས་བཟློག །
རིག་པ་ཞིག་ལ་དད་པ་དང་། །
རང་ཉིད་བག་ཆགས་འཇོག་པ་དང་། །
རང་གི་རིགས་ལ་ཕན་པའི་ཕྱིར། །

མ་བསྐུལ་ནའང་དྭང་བས་བསྟེན།

དེང་སང་བསྟན་པ་ཉམས་དམས་པས།
འདི་ལྟའི་ཚུལ་ལ་མཐུན་སྐྱབ་དང་།
འཇུག་པ་ཤིན་ཏུ་ཉུང་མོད་ཀྱི།
ཤེས་ན་མཁས་པའི་གོ་འཕང་ཐོབ།

འདི་ན་མཁས་པར་བྱ་འདོད་ཅིང་།
གང་ཞིག་ཤེས་ན་མཁས་འགྱུར་བ།
འདི་དང་འདི་འདྲའི་གཞུང་མི་སློབ།
དེ་རྣམས་བློ་ནི་བེམ་པོའམ་ཅི།

འདི་ལས་ལས་བཟང་གང་ཞིག་ཐོབ་པ་དེས།
སྐྱ་རེག་རེག་པའི་སྤྲེ་མོ་ལྗང་སྟོན་པའི།
གཞུང་ལྷུར་ལྷུར་བཟང་དཔྱིས་ཕྱིན་རྟོར་གྱུར་ནས།།
འགྲོ་ཀུན་ཀུན་མཁྱེན་རྒྱལ་བའི་སར་བཀོད་ཤོག།

ཅེས་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས་པཎྜི་ཏའི་འགྲེལ་པ་དགའ་བྱེད་ཟླ་ཟེར་གྱི་མཚམས་སྦྱོར་ཟླ་བ་ཡན་སྦྱོར་བཏང་དང་དམིགས་བསལ་དང་བཅས་པ་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་མཚན་དང་བཅས་པ་སློབ་མ་ལ་ཕན་པ་ཞེས་བྱ་བ་

འདི་ཡང་འདམ་པ་བློ་བཟང་ནོར་བུ་ཤེས་རྗེས་དྲང་སྲོང་ལྷུང་བ་རི་དྭགས་
ཀྱི་ནགས་ཀྱི་རྟེ་འདབས་དབུས་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོ་འི་གཙུག་ལག་སློབ་
ཁང་གི་རང་ཤུག་ལོ་ཅའི་ཁང་དུ་སྟོན་པ་བྱ་ངན་ལས་འདས་ནས་ལོ་
ཉིས་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་སོ་གསུམ་ཕྱི་ལོ་ཆིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་གྱ་དགུ་ས་སྦྲུལ་
ནག་ཟླའི་དཀར་ཕྱོགས་རྫོགས་པ་གསུམ་པར་གྲུབ་པར་བགྱིས་པའོ། །

དབྱངས་ཅན་མའི་བསྟོད་པ།

सरस्वती—स्तुतिर्नाम

Praise of Goddess Sarasvati

ཨོཾ་སྭསྟི།

ཆུ་འཛིན་དཀར་པོའི་གློག་ཕྲེང་དྲྭ་བ་ཅན།
མཁའ་ཡི་མཛེས་བྱེད་འདྲ་བའི་ཡིད་འཕྲོག་མ།
དྲི་ཟའི་ན་ཆུང་དབུས་ན་འཛེ་སྒེག་མཁན།
རིངས་ནས་བརྩེ་བའི་ལྷ་མོ་ད་ཚུར་བྱོན།

खेऽलं विधुन्मालजालरच्-
छ्भ्रपयोधरवन्मनोहरा ।
हाहायुवतीमध्यलासिनी
देवी मुदाऽधुनैतु दूरतः ॥ १ ॥

आकाश की अलङ्कार विधुन्माला के जाल से युक्त शुभ्र जलधर की भांति मन को हरने वाली, गन्धर्व युवतियों के मध्य मे लास्य करने वाली, देवी दूर से अब हर्ष के साथ आयें ॥ १ ॥

Om Svasti

White rain clouds with rows of lightening webs
Adorn the sky, as does the attractive goddess
With charming gestures admist Gandharva damsels
Oh Goddess ! come here now with [your] far-reaching kindness.

པདྨའི་བཞིན་ལ་གཡོ་ལྡན་བུང་བའི་མིག །
མཐོན་མཐིང་རལ་པའི་རྩེ་ན་འོད་དཀར་ཅན། །
རོལ་སྒེག་གར་གྱིས་འགྱིང་།བའི་དབྱངས་ཅན་མ།།
ད་དུང་བདག་ལ་ངག་གི་དབང་ཕྱུག་སྩོལ། ༢ །

पद्ममुखे चपलभ्रमराक्षि !
मेचकजटाशिखरशुभ्रांशो !
ललितनृत्यजृम्भे सरस्वति !
वागीशं कुरु मामद्यापि ॥ २ ॥

कमल मुख में चञ्चल भ्रमर रुप नेत्रों वाली, कृष्णनील जटा की चोटी में चमकते चन्द्रमा से युक्त, लास्य नृत्य में जम्भाई ले रही हे सरस्वती ! आज भी मुझको वाणी का स्वामी बना दो ॥ २ ॥

Bee like eyes rove in your lotus face
With a shining moon-crest in the sapphire locks
With your playful dancing gestures, Oh Sarasvati!
Grant me the mastery of speech right now.

རོལ་རྩེད་གར་གྱི་ཉམས་ལྡན་རི་དྭགས་མིག །
མིག་གིས་ལྟ་བས་མི་ངོམས་ཡིད་འཕྲོག་མ། །
མ་ལུས་བརྩེ་བ་ཁྱོད་ཀྱིས་བདག་གི་ངག །
ངག་དབང་ལྷ་མོ་ཉིད་དང་མཚུངས་པར་མཛོད། ༢ །

---

1. ༄༅་དགེ་སྦྱིན་སྤྱི་ལས་ཁང་ནས་དཔར་སྐྲུན་ཞུས་པའི་ཞུས་དག་དོན་ཕྱོགས་སྡེབས་ནང་། བསྐྱངས།

लास्यनृत्यरसमयहरिणाक्षि !
दृगतृप्ता दृष्टे मनोहरे !
वाचां मे त्वं मातृवत्प्रिये
वागीश्वर्या एव समं कुरु ॥ ३ ॥

ललितक्रीडा युक्त नृत्य में सरस मृगसदृश नेत्रों वाली, हे मन मोहिनी तुम्हें देखने पर नेत्र अतृप्त ही रह जाते हैं। हे माता के सदृश प्रिय ! तुम मेरी वाणी को वागीश्वरी की वाणी की जैसी ही बना दो ॥ ३ ॥

With the elegance of playful dance, Oh Doe-eyed one
You are insatiable to eye sight, Oh attractive goddess
Out of your motherly love
Make my speech like that of the Goddess of speech.

སྟོན་ཟླ་རྒྱས་པའི་དཔལ་ལས་ལྷག་པར་མཛེས། །
ཚངས་དབྱངས་སྙན་པའི་གདངས་ཀྱང་ཟིལ་གྱིས་གནོན། །
ཟབ་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་འི་གཏིང[1]་ལྟར་དཔག་དཀའ་བ། །
དབྱངས་ཅན་ལྷ་མོ་འི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ལ་འདུད། ༤ །

शारदविधुश्रियोऽतिशोभनं
ब्रह्मस्वरकलरवतिरस्कर ।
सिन्धुगम्भीरमध्यदुर्मेयं
वन्दे गिरः कायवाक्चित्तम् ॥ ४ ॥

1. ལྷཱུ་དགེ་ལྡན་སྐྱེ་ཡས་ཁང་ནས་དམར་བསྒྲུན་ཕྱུས་པའི་ཞལ་ཏ་དོན་ཕྱོགས······ སྐྱེབས་དང་-༡༣༦༨་།

शरत्कालीन पूर्णचन्द्र की शोभा से भी अधिक छवि युक्त, ब्रह्मघोष की कर्ण प्रियध्वनि को भी तिरस्कृत करने वाले और गम्भीर सागर के मध्य की भांति कठिनाई से नापे जा सकने वाले सरस्वती देवी के (क्रमश:) काय, वाक् और चित्त की वन्दना करता हूँ ॥ ४ ॥

More magnificent than the granduer of the full autumn moon light
Your profound speech outshines even Brahma's melodious voice
Difficult to fathom like the depths of the ocean
I bow down to the body, speech and mind of goddess Sarasvati.

རྗེ་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ། །

(གསུང་འབུམ་ 'ཁ' ཐོར་བུ་ ཤོག་གྲངས་ ༥༥)

ॐ स्वरसिद्धि ह्रीं हः ।

This was composed by Lama Tsonkhapa
Vol Kha Miscelleneous writings pp. 55

འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

(संज्ञाप्रकरणम्)

མིང་གི་རབ་དབྱེ།

(मंगलाचरणम्)

ཤིས་བརྗོད།

मत्वा सरस्वतीं देवीं शुद्धां गुण्यां करोम्यहम् ।
पाणिनीयप्रवेशाय लघुसिद्धान्तकौमुदीम् ॥ १ ॥

རྣམ་པར་དག་པའི་ཡོན་ཏན་ལྡན། །
དབྱངས་ཅན་ལྷ་མོར་ཕྱག་བྱས་ཏེ། །
པཱ་ཎི་ནི་གསུང་འཇུག་པའི་ཕྱིར། །
དགའ་བར་བྱ་བ་བརྩམས་པར་བྱ། །

(अक्षरसमाम्नायः)

ཡི་གེའི་བསྡུ་བ་དང་མིང་།

अइउण् १ । ऋलृक् २ । एओङ् ३ । ऐऔच् ४ । हयवरट् ५ । लण् ६ । ञमङणनम् ७ । झभञ् ८ । घढ-

घष् ९ । जबगडदश् १० । खफछठथचटतव् ११ । कपय् १२ । शषसर् १३ । हल् १४ । इति महेश्वराणि सूत्राण्यणादिसंज्ञाऽर्थानि ।

ཨཨིཨུཎ྄ ༡ | རིལིཀ྄ ༢ | ཨེཨོང྄ ༣ | ཨཻཨཽཙ
༤ | ཧཡཝརཊ྄ ༥ | ལཎ྄ ༦ | ཉམངཎནམ྄ ༧ |
ཛྷབྷཉ྄ ༨ | གྷཌྷདྷཥ྄ ༩ | ཛབགཌདཤ྄ ༡༠ | ཁཕ
ཚཋཐཙཊཏཝ ༡༡ | ཀཔཡ྄ ༡༢ | ཤཥསར྄ ༡༣ |
ཧལ྄ ༡༤ |

ཞེས་དེ་རྣམས་ནི་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོའི་ ཨཎ་ལ་སོགས་མིང་
སོ་སོ་བསྒྲུ་བའི་དོན་ (བརྡའི་) ནོ། |

एषामन्त्या इतः ।

དེ་རྣམས་ཀྱི་མཐའ་ཅན་ (ཡི་གེ་) རྣམས་ ཨིཏ མིང་ཅན་ནོ། |

हकारादिष्वकार उच्चारणार्थः ।

ཧ་ཡིག་ལ་སོགས་པ་ ཧལ྄་ རྣམས་ཀྱི་སྒྲོག་ཏུ་ཨ་ཡིག་ཞུགས་
པ་ནི་དབྱངས་མེད་ན་བརྗོད་མི་བདེ་བས་བརྗོད་བདེ་བའི་ཕྱིར་རོ། |

लणमध्ये त्वित्संज्ञकः

ལཎ་གྱི་དབུས་ཀྱི་ཨ་ཡིག་སྒྲོག་ཞུགས་ནི་ ཨིཏ྄་ མིང་ཅན་ནོ། |

(इत्संज्ञासूत्रम)

ཨིཏ་མིང་ཅན་གྱི་མདོ།

१- हलन्त्यम् १।१।३॥

༡ མཐའི་ཧལ་ལོ།

ཛྙེས་སྲུ་སྣ་ལྷན་དང་ ཨ་ཙ་ར་མ་ཟད་གཞན་ཡང་རྐྱེན་སོགས་ཀྱི་ མཐའི་ཧལ་མང་པོའང་འགྲོ་བའི་མིང་ཅན་ནོ། ।

उपदेशेऽन्त्यं हलित्स्यात् ।

ཨུ་པ་དེ་ཤའམ་མན་ངག་གི་ (ཙ་མདོ་ ༡༠) མཐའ་ཅན་གྱི་··· ཧལ་དེ་གསལ་བྱེད་ནི་ ཨིཏ་མིང་ཅན་ནོ། ।

(उपदेशलक्षणम्)

མན་ངག་གི་མཚན་ཉིད་

उपदेश आद्योच्चारणम् ।

མན་ངག་ནི་དང་པོར་བྱུང་བའི་སྒྲ་གདངས་ཏེ་བརྡ་སྦྱོར་གཞུང་གི་ སློབ་དཔོན་ཐོག་མ་པཱ་ཎི་ནི་ལ་སོགས་ཀྱི་ལྕེ་ཀན་ལས་བྱུང་བའི་སྐད་ཀྱི་ གདངས་ཙ་མདོ་ ༡༠ ལྟ་བུའོ། །

(अनुवृत्तिप्रकारप्रदर्शनम् ।)

རྗེས་སུ་འཇུག་པའི་རབ་དབྱེ་བསྟན་པ།

सूत्रेष्वदृष्टं पदं सूत्रान्तरादनुवर्त्तनीयं सर्वत्र ।

མདོ་རྣམས་སུ་མི་མངོན་ (མཐོང་) བའི་ཚིག་ནི་མདོ་གཞན་རྣམས་
ལས་ཐམས་ཅད་དུ་བླང་བར་བྱའོ། །

(लोपसंज्ञासूत्रम्)

ཕྱི་བའི་མིང་གི་མདོ།

२- अदर्शनं लोपः १ । १ । ६० ॥

༢ མི་མཐོང་བ་ཕྱིས་པའོ། །

प्रसक्तस्याऽदर्शनं लोपसंज्ञं स्यात् ।

མདོ་གང་ལའང་དབྱིའོ་ཞེས་པ་བྱུང་ན་དེ་མི་མཐོང་བར་དབྱིའོ། །
དེ་དབྱིའོ། །

(लोपविधायकसूत्रम्)

ཕྱི་བའི་ཆོ་གའི་མདོ།

३- तस्य लोपः १ । ३ । ९ ॥

དེ་དབྱིའོ། །

तस्येनो लोप स्यात्।

ཨིད་མིང་ཅན་དེ་ཕྱིས་པར་བྱའོ། །

(णकारादि - अनुबन्धप्रयोजनम्)

ཎ་ཡིག་སོགས་རྗེས་འབྲེལ་གྱི་དགོས་པ།

णादयोऽणाद्यर्थाः।

ཨཎ་ལ་སོགས་པའི་ཎ་ཡིག་མཐར་ཅན་རྣམས་ནི་ཨཎ་ལ་སོགས་ཡི་གེ་བསྡུ་བའི་དོན་དུའོ། །

४- आदिरन्त्येन सहेता १।१।७१॥

དང་པོ་དང་མཐའི་འགྲོ་བའི་བར་དང་བཅས་པའོ། །

अन्त्येनेता सहित आदिर्मध्यगानां स्वस्य च संज्ञा स्यात्। यथा-'अण्'-इति अइउवर्णानां संज्ञा। एवमच्-हल्-अलित्यादयः। (ई)

མཐའི་ཨིད་མིང་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་མཉམ་དུ་དང་པོ་དང་བར་དང་……རང་ཉིད་ཀུང་འགྲོ་བའི་མིང་ཅན་ནོ། །ཇི་ལྟར་ཨཎ་ཅེས་ཨཨིཨུ་ཡི་གེ་རྣམས་མིང་ཅན་བཞིན། དེ་བཞིན་ཨཙ་ཨལ་ཧལ་ལ་སོགས་འདང་ངོ། །

५- ऊकालोऽज्ह्रस्वदीर्घप्लुतः १ । २ । २७ ॥

उश्च ऊश्च उ३श्च वः ।

ཨུ་ ཨཱུ་ ཨུ་༣ ཝུའོ། །

वा काल इव कालो यस्य सोऽच् क्रमाद् ह्रस्वदीर्घप्लुतसंज्ञः स्यात् ।

ཨུ་ ཨཱུ་ ཨུ་༣ཡི་དུས་ལྟ་བུ་ ཨཙ་ ཐུང་ངུ་རིང་པོ་པླུཏའོ། །

स प्रत्येकमुदात्तादिभेदेन त्रिधा

དེ་དག་རེ་རེ་ལའང་ཨུདཱཏྟ་ལ་སོགས་དབྱེ་བས་གསུམ་མོ། །

६- उच्चैरुदात्तः १ । २ । २९ ॥

མཐོན་པོར་འདོན་པ་ཨུདཱཏྟའོ། །

(तात्वादिषु समागेषु स्थानेषूर्ध्वभागे निष्पन्नोऽजुदात्तसंज्ञः स्यात् ।)

(མགྲིན་པ་ལ་སོགས་ཀྱི་སྐྱེ་གནས་རྣམས་ཀྱི་སྟེང་གི་ཆ་ཤས་···

ལས་བྱུང་བའི་ ཨཙའི་སྒྲ་གདངས་ ཨུ་དཱཏྟ་ཞེས་བྱའོ། །)

७- नीचैरनुदात्तः १ । २ । ३० ॥

དམའ་བར་འདོན་པ་ཨནུདཱཏྟའོ། །

(तात्वादिषु समागेषु स्थानेष्वधोभागे निष्पन्नोऽजनुदात्तसंज्ञः स्यात् ।)

མགྲིན་པ་ལ་སོགས་པ་སྐྱེ་གནས་རྣམས་ཀྱི་འོག་གི་ཆ་ཤས་ལས
བྱུང་བའི་ཨཙའི་སྒྲ་གདངས་ཨ་ནུ་དཱཏྟ་ཞེས་བྱའོ། །

८- समाहारः स्वरितः १।२।३१॥

བར་པ་འདྲེན་པ་སྭརིད་འོ། །

(उदात्तानुदात्तत्वे वर्णधर्मौ समाह्रियेते यस्मिन् सोऽच् स्वरितसंज्ञः स्यात् ।)

ཨ་དཱཏྟ་དང་ཨ་ནུ་དཱཏྟ་ཉིད་ཆོས་དག་མཚམས་སྦྱོར་བའི་ཡི་
གེ་སྟེ་མགྲིན་པ་ལ་སོགས་སྐྱེ་གནས་རྣམས་ཀྱི་བར་གྱི་ངག་ལས་བྱུང་
བའི་ཨཙའི་གདངས་ནི་སྭརིད་ཞེས་བྱེར་རོ། །

स नवविधोऽपि प्रत्येकमनुनासिकाननुनासिकत्वाभ्यां द्विधा ।

དེ་དགུ་པོ་རྣམས་ཀྱང་རེ་རེར་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་དང་རྗེས་སུ་སྣ་
ལྡན་མ་ཡིན་པའི་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་གཉིས་སོ། །

९- मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः १।१।८॥

ཁ་སྣ་ནས་བརྗོད་པ་དག་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ནོ། །

मुखसहितनासिकयोच्चार्यमाणो वर्णोऽनुनासिकसंज्ञः स्यात् ।

ཁ་དང་སྣ་གཉིས་ཀ་ནས་བརྗོད་དགོས་པ་ང་ཉ་ན་མ་ནི་དེའི་མིང་

ཅན་ནོ། །

तदित्थम्-

དེ་འདི་ལྟར།

'अ इ उ ऋ' एषां वर्णानां प्रत्येकमष्टादश भेदाः ।

ཨ་ཨི་ཨུ་རི་ཡི་གེ་དེ་རྣམས་རེ་རེར་གྲངས་བཅོ་བརྒྱད་དོ།།(18)

'लृ' वर्णस्य द्वादश, तस्य दीर्घाभावात् ।

ལྀ ཡིག་བཅུ་གཉིས་སོ་རིང་པོ་(མེད་དོ།།)མ་གདགས་སོ། །

एचामपि द्वादश, तेषां ह्रस्वाभावात् ।

ཨེཙ་ལའང་བཅུ་གཉིས་སོ་དེ་རྣམས་ལ་ཐུང་ངུ་(མེད་དོ། །)མ་གདགས་སོ། །

१०- **तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णम् १ । १। ९॥**

སྐྱེ་གནས་མཉམ་པའི་རྩོལ་བ་རིགས་མཐུན་འདྲའོ། །

तात्वादिस्थानमाभ्यन्तरप्रयत्नश्चेत्येतद् द्वयं यस्य येन तुल्यं तन्मिथः सवर्णसंज्ञं स्यात् ।

ཀཎ་ལ་སོགས་ཡི་གེ་སྐྱེ་གནས་གཅིག་པ་རྣམས་དང་ཕྱིའི་རྩོལ་བ་སྐྱེ·

པ་གཅིག་ཏུ་གནས་པའི་རིགས་མཐུན་པ་རྣམས་ཀྱང་འདྲ་བའི་མིང······
ཅན་ཡིན་ནོ། །

(वा०) ऋलृवर्णयोर्मिथः सावर्ण्यं वाच्यम् ।

(འགྲེལ་པར་ལྷུང་དྲངས་པ།) སྐབས་འགར་ར་ཡིག་དང་ལ···
ཡིག་གཉིས་ཀྱང་འདྲའོ། །

(वर्णानां स्थानानि)

ཡི་གེའི་སྐྱེ་གནས་ཅི་ཞེ་ན།

१. अकुहविसर्जनीयानां कण्ठः । २ इचुयशानां तालु ।

༡ ཨ་ཀུ་(ཀ་སྡེ་) ཧ་རྣམ་བཅད་རྣམས་མགྲིན་པ། (ལས་སྐྱེས་པའོ།།)

༢ ཨི་ཙུ་(ཙ་སྡེ) ཡ་ཤ་རྣམས་ནི་རྐན།

३. ऋटुरषाणां मूर्धा । ४. लृतुलसानां दन्ताः ।

༣ རྀ་ཊུ་ (ཊ་སྡེ་) ར་ཥ་རྣམས་སྤྱི་བོ། ༤ ལི་ཏུ་ (ཏ་སྡེ་)
ལ་ས་རྣམས་སོ། །

५. उपूपध्मानीयानामोष्ठौ । ६. ञमङणनानां नासिका च ।

༥ ཨུ་པུ་(པ་སྡེ་) (མཆུ་ཅན་) རྣམས་ནི་མཆུ། ༦ ཉ་མ་ང་
ཎ་ན་རྣམས་སྣ་སྣ་ལྡན་ཡང་ངོ། །

७. एदैतोः कण्ठतालु । ८. ओदौतोः कण्ठोष्ठम् ।

༧ ཨེ་ཨཻ་དག་མགྲིན་པ་དང་རྐན། ༨ ཨོ་ཨཽ་དག་མགྲིན་པ་དང་མཆུ།

९. वकारस्य दन्तोष्ठम् । १०. जिह्वामूलीयस्य जिह्वामूलम् ।

༩ ཝ་ཡིག་ནི་སོ་མཆུ་འོ། །༡༠ ལྕེ་རྩའི་ནི་ལྕེ་རྩ་ལས་སོ། །

११. नासिकाऽनुस्वारस्य ।

༡༡ རྗེས་སུ་ང་རོ་ནི་སྣ་ལས་(སོ། །)

(यत्ननिरूपणम्)

རྩོལ་བ་བསྟན་པ།

यत्नो द्विधा – आभ्यन्तरो बाह्यश्च ।

རྩོལ་བ་ནི་གཉིས་ཏེ། ནང་དང་ཕྱིའོ། །

(आभ्यन्तरप्रयत्नभेदनिरूपणम्)

ནང་གི་རྩོལ་བའི་རྣམ་གྲངས་བསྟན་པ།

आद्यः पञ्चधा – स्पृष्टेषत्स्पृष्टेषद्विवृतविवृतसंवृतभेदात् ।

དང་པོར་(ནང་གི་རྩོལ་བ་)ལྔ་སྟེ། ཕྲད་པ་(རེག་པ་) ཅུང་ཙམ

ཟད་སྦྲད་པ་(རེག་པ་)། ཕྱེ་བ། ཅུང་ཟད་ཕྱེ་བ་དང་བཅུམ་པའོ། །

तत्र स्पृष्टं प्रयत्नंस्पर्शानाम् । ईषत्स्पृष्टमन्तः स्थानाम् ।

དེར་ སྦྲད་པའི་ རྩོལ་བ་ནི་རེག་པའི་ཡི་གེའོ། །ཅུང་ཟད་སྦྲད་པ་ནི་བར་གནས་ ।ཀྱི་ཡི་གེ་རྣམས་སོ། །

ईषद्विवृतमूष्णाम् । विवृतं - स्वराणाम् ।

ཅུང་ཟད་ཕྱེ་བ་ནི་དྲོ་བའི་ཡི་གེ་རྣམས་སོ། །ཕྱེ་བ་དག་ནི་དབྱངས་སོ། །

ह्रस्वस्याऽवर्णस्य प्रयोगे-संवृतम् । प्रक्रियादशायां तु विवृतमेव ।

ཨ་ཡིག་ཐུང་ངུ་སྦྱོར་བའི་ཚེ་བཅུམ་པ་དང་སྒྲུབ་པའི་གནས····· སྐབས་སུ་ཕྱེ་བ་ཁོ་ནའོ། །

(बाह्ययत्नभेदनिरूपणाम्)

ཕྱིར་རྩོལ་བའི་དབྱེ་བ་བསྟན་པ།

बाह्यप्रयत्नस्त्वेकादशधा – विवारः संवारः श्वासो नादो घोषोऽघोषोऽल्पप्राणो महाप्राण उदात्तोऽनुदात्तः स्वरितश्चेति ।

ཕྱིའི་རྩོལ་བ་བཅུ་གཅིག་སྟེ། རྣམ་པར་ཕྱེ་བ། ཡོངས་སུ་

---

1. ཨརྟྟཿ ཞེས་པ་བར་ལ་འཇུག་ཅིང་ ‹མཐར་གནས› ཞེས་པ་དག་ཐམས་ཀླན་སུ་ སོང་ངོ་། །

བརྩམ་པ། དབུགས་ཅན། སྒྲ་ཅན། དབྱངས་ལྡན། དབྱངས་མི་ལྡན་པ། དབུགས་(སྲོག་)ཆུང་། དབུགས་(སྲོག་)ཆེ་བ། སྒྲ་ཐོན་ཆེ་བ། སྒྲ་ཐོན་ཆུང་བ་དང་སྒྲ་ཐོན་བར་མ་བཅས་སོ། །

खरो–विवाराः श्वासा अघोषाश्च। हशः संवारा नादा घोषाश्च।

ཁར་རྣམས་སྲེ་བ་དང་དབུགས་ལྡན་དང་དབྱངས་དང་མི་ལྡན་པའི་འོ། །

ཧལ་རྣམས་ཡོངས་སུ་བརྩམ་པ་དང་སྒྲ་ལྡན་དང་དབྱངས་ལྡན་ནོ། །

वर्गाणां प्रथमतृतीयपञ्चमा यणश्चाऽल्पप्राणाः।

སྡེ་པ་རྣམས་ཀྱི་དང་པོ་གསུམ་པ་ལྔ་པ་དང་ཡཎ་(ཡི་གེ་)དབུགས་ཆུང་བའོ། །

वर्गाणां द्वितीयचतुर्थौ शलश्च महाप्राणाः।

སྡེ་པ་གཉིས་པ། བཞི་པ་དང་ཤལ་ (ཡི་གེ་) རྣམས་དབུགས་ཆེ་བའོ། །

कादयो मावसानाः स्पर्शाः। यणोऽन्तःस्था।

ཀ་ ལ་སོགས་པ་ནས་མ་མཐའ་ཅན་(ཡི་གེ་)ལ་སྤྲད་པའི་(རེག་པ་) མིང་ཅན་དང་། ཡཎ་ལ་བར་གནས་དང་།

शल ऊष्माणः। अचः स्वाराः।

ཤལ་ལ་དྲོ་བ་དང་། ཨཙ་ལ་དབྱངས་དང་།

'ᳵक ᳵ'ख इति कखाभ्यां प्रागर्धविसर्गसदृशो जिह्वामूलीयः ।

ᳵཀ་ ᳵཁ་ ཞེས་ ཀ་ཁ་དག་གི་ཐོག་མར་རྣམ་བཅད་ཕྱེད་ཛི་ཧྭ་མཱུ་ལཱིའི་དང་།

ᳶᳶफ इति पफाभ्यां प्रागर्धविसर्गसदृश उपध्मानीयः ।

ᳶཔ་ ᳶཕ་ ཞེས་པ་ཕ་དག་གི་ཐོག་མར་རྣམ་བཅད་ཕྱེད་ཨུ་པ་དྷྨཱ་ནཱི་ཡ་སྟེ་མཆུ་ཅན་དང་།

'अं अः' इत्यचः परावनुस्वारविसर्गौ ।

ཨཾ་ ཨཿ ཞེས་ཨ་ཙའི་རྗེས་དག་ནི་རིམ་པ་བཞིན་རྗེས་སུ་ང་རོ་དང་རྣམ་བཅད་ཀྱི་མིང་ཅན་ནོ། །

११– **अणुदित्सवर्णस्य चाऽप्रत्ययः १ । १ । ६९ ॥**

ཨཎ་ཨུད་འགྲོ་བ་ཡང་རྐྱེན་ལ་འདྲ་བ་མ་ཡིན་ནོ། །

प्रतीयते विधीयते इति प्रत्ययः ।

གོ་བ་དང་རྣམ་པར་ཕབ་པ་ལ་རྐྱེན་ཞེས་བྱའོ། །

अविधीयमदनोऽणुदिच्च सवर्णस्य संज्ञा स्यात् । अत्रैवाण परेण णकारेण । कु चु टु तु पु एते उदिताः ।

ཀུ་ཙུ་ཊུ་ཏུ་པུ་རྣམས་ལ་ཨུདིཏ་བརྗོད་དོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ན། འདི་རྣམས་ཀྱི་ཨུ་ཡིག་ཕྱུང་ཏུ་(ཨུད་)ནི་ཨིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདིར་

ཨཿ ཞེས་པ་ཀྲ་ཡིག་བྱི་མ་ཡིས་སོ། །

तदेवम्–अ इत्यष्टादशानां संज्ञा । तथेकारोकारौ ।

(དེ་བས་ན་) དེ་བཞིན་ཨ་ཞེས་པ་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་མིང་ཅན་ནོ། །
དེ་བཞིན་ཨི་ཡིག་དང་ཨུ་ཡིག་དག་ཀྱང་ངོ་། །

ऋकारस्त्रिशतः । एवं लृकारोऽपि । एचो द्वादषनाम् ।

རི་ཡིག་སུམ་ཅུའོ། །དེ་བཞིན་ལི་ཡིག་ཡང་ངོ་། ། ཨེཙ་
བཅུ་གཉིས་སོ། །

अनुनासिकाननुनासिकभेदेन यवला द्विधा । तेनाऽनुनासिकास्ते द्वयोर्द्वयोः संज्ञा ।

རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་དང་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་མ་ཡིན་པ་དག་གི་དབྱེ་བས་
ཡ་ ཝ་དང་ལ་ཡིག་ལ་རྣམ་པ་གཉིས་སོ། །དེ་བས་ན་རྗེས་སུ་སྣ་
ལྡན་ཡ་ཝ་དང་ལ་ཡིག་ལ་གཉིས་གཉིས་ཀྱི་མིང་ཅན་ཡིན་ནོ། །

१२– परः सन्निकर्षः संहिता १ । ४ । १०९ ॥

ཕ་རོལ་ཡང་དག་མཚམས་སྦྱོར་རོ། །

वर्णानामतिशयितः सन्निधिः संहितासंज्ञः स्यात् ।

ཕྲིངས་སམ་མིང་སོགས་ཚུལ་རོལ་དང་ཕ་རོལ་གྱི་ཡང་དག····

པར་ཉེ་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་མཚམས་སྦྱོར་བ་ནི་མཚམས་སྦྱོར་བ་བྱའོ། །

१३- हलोऽनन्तराः संयोगः १।१।७॥

མཐའ་མ་ཡིན་པའི་ཧལ་འདུས་པ་ནི་རབ་སྦྱོར་རོ། །

अजिभरव्यवहिता हलः संयोगसंज्ञाः स्युः ।

མཐར་ན་ཨཙ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པའི་མཐའ་དང་། བར་བར་ན་ཧལ་དབྱངས་མེད་གཉིས་བརྩེགས་སམ་སུམ་བརྩེགས་སོགས་འདུས་… པ་དེ་ལ་རབ་སྦྱོར་རམ་བརྩེགས་པ་ཞེས་བྱར་རོ། །

१४- सुप्तिङन्तं पदम् १।४।१४॥

སུབ་དང་ཏིང་གི་མཐའ་ནི་ཚིག་གོ། །

सुवन्तं तिङन्तं च पदसंज्ञं स्यात् ।

མིང་ལ་སུབ་སྦྱར་བས་སུབ་ཀྱི་མཐའ་ཅན་དང་། བྱིངས་ལ་ཏིང་གི་མཐའ་ཅན་ནི་ཚིག་ཅེས་བྱའོ། །

इति संज्ञाप्रकरणम् ।

ཅེས་པཱ་ཎི་ནི་བརྡ་སྤྲོད་དགའ་བ་བྱ་བ་ལས་སློབ་མ་ལ་ཕན་པ་… ཞེས་པ་མིང་གི་རབ་བྱེད་དོ། །

अथ सन्धि प्रकरणम्

དེ་ནས་མཚམས་སྦྱོར་གྱི་རབ་བྱེད།

अच्सन्धिः

ཨཙ་(དབྱངས་)མཚམས་སྦྱོར།

१५- **इको यणचि ६ । १ । ७७ ॥**

ཨིཀ་གི་ཨཙ་ལ་ཡཎ་འོ། །

इकः स्थाने यण् स्यादचि संहितायां विषये । सुधी उपास्यः' इति स्थिते ।

ཨིཀ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་རྣམས་ནི་ཨཙ་པ་རོལ་ལ་ཡཎ་སོ་སོར་ཡི་གེ་རྣམས་སུ་བསྒྱུར་རོ། །སུདྷཱི་ཨུཔཱསྱཿ ཞེས་གནས་སོ།།

१६- **तस्मिन्निति निर्दिष्टे पूर्वस्य १ । १ । ६६ ॥**

དེ་ལ་ཞེས་སྟོན་གྱི་བསྟན་པའི་ཚིག་དེ་ལའོ། །

सप्तमीनिर्देशेन विधीयमानं कार्यं वर्णान्तरेणाऽव्यवहितस्य पूर्वस्य बोध्यम् ।

བདུན་པས་བསྟན་པའི་ལས་དེ་ཡི་གེ་གཞན་གྱི་བར་མ་ཆོད་པའི་སྔོན་ལའོ། །

१७- **स्थानेऽन्तरतमः १ । १ । ५० ॥**

གནས་མཐུན་པའི་དབུས་མའོ། །

प्रसङ्गे सति सदशतम आदेशः स्यात्। सुधय् उपास्य इति जाते।

དེ་རྣམས་ཀྱི་དབུས་སམ་ནང་གི་སྐྱེ་གནས་དང་སྦྱོ་བ་མཚུངས་པ་རྣམས་སུ་ཨཱདེཤ་ (ཀུན་དུ་བསྒྱུར་) དེ་ སུདྷྱ྄ ཨུཔཱ་སྱཿ ཞེས་བསྒྱུར་རོ། །

१८- **अनचि च ८।४।४७॥**

ཨཙ་མེད་པ་ལ་ཡང་ངོ། །

अचः परस्य यरो द्वे वा स्तो, न त्वचि। इति धकारस्य द्वित्वम्।

ཨཙའི་ཕ་རོལ་གྱི་ཡར་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་སྲོག་མེད་ནི་ཧལ་ཕ་རོལ་ལ་གཉིས་སུ་འགྱུར་དེ། ཅེས་ དྷ་ཡིག་གཉིས་འགྱུར་རོ། །

१९- **झलां जश् झशि ८।४।५३॥**

ཛྷ་ཤ་ལ་ཛྷལ་རྣམས་ཀྱི་ཛཤའོ། །

स्पष्टम्। इति पूर्वधकारस्य दकारः।

ཛྷལ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་རྣམས་ནི་ཛཤ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་རྣམས་ཕ་རོལ་ལ་ཛྷཤ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་རྣམས་སུ་འགྱུར་རོ། །

དཀྲུས་ན་གསལ་ལོ། །ཅེས་སྔོན་གྱི་དྷ་ཡིག་ད་ཡིག་ཏུ་བྱས་པའོ། །

२०- **संयोगान्तस्य लोपः ८।२।२३॥**

བརྩེགས་པའི་མཐར་དབྱི་བོ། །

संयोगान्तं यत्पदं तदन्तस्य लोपः स्यात् ।

ཚིག་མཐའི་ཧལ་སྒྲོག་མེད་བརྩེགས་པའི་མཐའ་དེ་རྣམས་དབྱི་བར་བྱ་་་
སྟེ། མདོ་འདི་་བརྩེགས་པའི་མཐའ་ཅན་རྣམས་དབྱི་བར་ཐོབ་ཀྱང་།

२१- **अलोऽन्त्यस्य १ । १ । ५२ ।।**

གང་གི་ཡི་གེ་ཨལ་མཐའ་ཅན་དེའོ། །

षष्ठीनिर्दिष्टोऽन्त्यस्याऽल आदेशः स्यात् । इति यलोपे प्राप्ते ।

དྲུག་པའི་བསྟན་པའི་ཡི་གེ་་མཐའ་ཅན་དེ་ཀུན་དུ་བསྒྱུར་རོ། །
ཅེས་ཡ་དབྱི་བ་ཐོབ་བོ། །

(वा०) यणः प्रतिषेधो वाच्यः१ (यणऽलोपः।) सुद्धयुपास्यः । मद्धवरिः ।

(འགྲེལ་པར་ལྟུང་དྲངས་པ་) ཡཎ་དབྱི་བ་མ་ཡིན་ནོ།། །བརྩེགས་
པའི་མཐའ་ཡིན་ཀྱང་ཡཎ་སོ་སོར་བསྒྲུབ་པའི་ཡི་གེ་ཡིན་ན་དབྱི་བ་མ་
ཡིན་ནོ།། སུདྷྀ་ཡ་ + ཨུ་པཱ་སྱཿ གནས་སོ། །བློ་གྲོས་ཅན་གྱི་བཀུར་འོས།
སུ་དྡྷ་ཡུ་པཱ་སྱཿ སུ་དྷྱུ་པཱ་སྱཿ དཔེ་ན་ མདྷྭ་རིཿ

---

1. ཨ་ཡིག་དབྱི་བ་མ་ཐོབ་པས་ अज्झीनं व्यञ्जनं परेण संयोज्यम् ।
ཨཙ་དམན་པ་མ་རོལ་དུ་རབ་ཏུ་སྦྱོར་རོ། །ཨཙ་དམན་པ་སྟེ་ཧལ་ཨཙ་
མེད་པ་རྣམས་ཕ་རོལ་གྱི་ཡི་གེ་ཨཙ་ཧལ་ཨཙ་དང་ལྡན་པ་དག་གི་སྟེང་་
དུ་སྦྱར་བར་བྱའོ། །ཞེས་སྦྱོར་དགོས་སོ། །

མ་དྷུའི་དགྲ། མ་དྷྭ་རིཿ། དྷཱ་ཏྭཾ་ཤཿ, ཚངས་པའི་ཡན་ལག

धात्वंशः । लाकृतिः ।

དྷཱ་ཏྭཾ་ཤཿ ལཱ་ཀྲྀ་ཏི། ལི་ཡིག་ལྟ་བུ།

२२- **एचोऽयवायावः ६ । १ । ७८ ॥**

ཨེ་ཙའི་ཨ་ཡ་ཨ་ཝ་ཨཱ་ཡ་ཨཱ་ཝ་རྣམས་སོ། །

एचः क्रमादय् अव् आय् आव् एते स्युरचि ।

ཨེ་ཙ་སོ་སོར་བརྗོད་པའི་ཡི་གེ་རྣམས་ནི་ཨ་ཙ་པ་རོལ་ལ་རིམ་པ་བཞིན་ཨ་ཡ་ཨ་ཝ་ཨཱ་ཡ་ཨཱ་ཝ་རྣམས་སུ་བསྒྱུར་རོ། །

२३- **यथासंख्यमनुदेशः समानाम् १ । ३ । १० ॥**

གང་ལས་གྲངས་མཚུངས་པ་རྗེས་སུ་བསྒྱུར་བའོ། །

समसम्बन्धी विधिर्यथासंख्यं स्यात् । हरये । बिष्णवे । नायकः । पावकः ।

ཡང་དག་པའི་འབྲེལ་བའི་ཆོ་ག་ནི་གང་ལས་གྲངས་མཚུངས་པ་བཞིན་སྦྱོར་རོ། །ཧ་ར་ཡེ། ཧ་རིའི་ཆེད། བི་ཥྞ་ཝེ། བིཥྞུའི་ཆེད། ནཱ་ཡ་ཀཿ། འདྲེན་པ། པཱ་ཝ་ཀཿ། གཙང་བར་བྱེད་པོ།

२४- **वान्तो यि प्रत्यये । ६ । १ । ७९ ॥**

རྐྱེན་ཡ་ལ་ལྭའི་མཐར་ཅན་ནོ། །

यकारादौ प्रत्यये परे ओदौतोरव् आव् एतो स्तः । गव्यम् । नाव्यम् ।

རྐྱེན་ཡ་ཡིག་པ་རོལ་ལ་ཨོ་དང་ཨཽ་དག་གི་ལྭའི་མཐར་ཅན་དེ་

གབྱམ། བ་བྱང་། ནཱ་བྱམ། གྲུ་བསྒྲང་བྱ།

(वा०) अध्वपरिमाणे च गव्यूतिः ।

(འགྲེལ་བར་ལུང་དྲངས་པ་) ལམ་གྱི་ཚད་ལ་ཡང་ངོ་། ། ལམ་གྱི་

ཚད་བརྗོད་པ་ལ་ཡཱུ་ཏི་པ་རོལ་ལ་གོའི་ཨབར་འགྱུར་ཏེ། ག་བྱཱུ་ཏིཿ

དཔག་ཚད་གཉིས།

(गुणसंज्ञासूत्रम्)

ཡོན་ཏན་མིང་ཅན་མདོ།

२५- अदेङ् गुणः १ । १ । २ ॥

ཨ་དང་ཨེང་ཡོན་ཏན་ནོ། །

अत् एङ् च गुणसंज्ञः स्यात् ।

ཨཏ་དང་ཨེང་དག་ཡོན་ཏན་གྱི་མིང་ཅན་ནོ། །

२६- तपरस्तत्कालस्य १ । १ । ७० ॥

ཏ་ཕ་རོལ་དེའི་དུས་ཀྱིའོ། །

तः परो यस्मात्स च तात्यश्चोच्चार्यमाणः समकालस्यैव संज्ञा स्यात् ।

ཨ་ཙའི་མཐར་སྦྱར་བའི་ཨདཨུད་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ད་ཡིག་པ་རོལ་ཏུ… སྦྱར་བ་ནི་གང་ལ་སྦྱར་བའི་དེའི་དུས་ཀྱི་ཨ་ཙ་ཐུང་ངུ་ཡིན་ན་ཐུང་ངུ… ཉིད་དང་།   རིང་པོ་ཡིན་ན་རིང་པོར་གོ་བར་བྱེད་ལ་ཨད་ཅེས་པས་ཨ་རིང་ཐུང་གསུམ་གོ་བ་མ་ཡིན་ནོ། །

(गुणविधायकसूत्रम्)

ཡོན་དན་གྱི་ཚོ་གའི་མདོ།

२७. **आद् गुणः ६ । १ । ८७ ॥**

ཨ་ལས་ཡོན་དན་ནོ། །

अवर्णादचि परे पूर्वपरयोरेको गुण आदेशः स्यात् । उपेन्द्रः । गङ्गोदकम् ।

ཨ་ཡིག་མཐའ་ལས་པ་རོལ་ཏུ་ཨ་ཙ་བྱུང་ན་དེ་གཉིས་འདུས་པ་ལ་པ་རོལ་གྱི་ཡི་གེ་དེ་རང་གི་ཡོན་དན་གྱི་ཡི་གེ་ཡིན་པ་དེར་ཀུན་ཏུ་བསྒྱུར་ཏེ། ཨུཔེནྡྲཿ ཉེ་བའི་དབང་པོ། གངྒོདཀམ྄ གངྒའི་ཆུ།

२८. **उपदेशेऽजनुनासिक इत् १ । ३ । २ ॥**

ཨུ་པ་དེ་ཤའི་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ཨ་ཙ་ཨིད་དོ། །

उपदेशेऽनुनासिकोऽजित्संज्ञः स्यात् ।

ཨུ་པ་དེ་ཤའི་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ཨཙ་ནི་ཨིཏའི་མིང་ཅན་ནོ། །

प्रतिज्ञानुनासिक्याः पाणिनीयाः ।

པྲ་ཏི་ཞེས་གསུངས་པའི་པའི་ཡི་གེ་རྣམས་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ཡིན་པ་དེ་ནི་དམ་བཅའ་སྟེ་པྲཏིཛྙཱ་ཁོ་ན་ལས་རྟོགས་སོ། །

लणसूत्रस्थाऽवर्णेन सहोच्चार्यमाणो रेफो रलयोः संज्ञाः ।

ལཎ་མདོ་འི་ཨིད་མིང་ཅན་གྱི་ཨ་ཡིག་གི་མཉམ་དུ་བརྗོད་པའི་ར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་སྟེ་ར་ཡིག་དང་ལ་ཡིག་སྟོན་པའི་མིང་ཅན་ནོ། །

२९- **उरण् रपरः १ । १ । ५१ ॥**

རའི་ཨཎ་ལས་ར་པ་རོལ་ལའང་ངོ། །

'ऋ' इति त्रिंशतः सञ्ज्ञत्युक्तम् । तत्स्थाने योऽण् स रपरः सन्नेव प्रवर्तते ।
कृष्णर्द्धिः । तवल्कारः ।

ར་ཡིག་དང་འང་སྒྲུས་ལི་ཡིག་དག་ལ་ཨ་ལས་ཡོན་དན་ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་ཨཎ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་ར་བསྒྱུར་པ་ན་དེའི་པ་རོལ་དུ་རེ··· ཡིར་ན་ར་དང་ལི་ཡིན་ན་ལ་བྲི་དགོས་དེ། ཀྲྀཥྞ་ཪྡྷིཿ ཁྱོད་དབང་ཕྱུག་གིས་ཕྱུག་མ། ཏབལྐཱ་རཿ ཁྱོད་ཀྱི་ལི་ཡིག

३०- **लोपः शाकल्यस्य ८ । ३ । १९ ॥**

ཤཱ་ཀ་ལྱ་ཀྱི་དབྱིའོ། །

अवर्णपूर्वयोः पदान्तयोर्यवयोर्लोपो वाऽशि परे ।

གོང་དུ་བཤད་པའི་ཨེཙ་ཨཡ་སོགས་སུ་བསྒྱུར་བའི་མཐའི་ཡ་ཝ་དག་སྔོན་གྱི་དྲང་སྲོང་ཤཱ་ཀ་ལྱ་གྱིས་ཡང་ན་དབྱི་བར་བཤད་དོ། །མདོ་འདིས་ལ་ཡང་ན་ཕྱིས་པའོ། །

२१- पूर्वत्रासिद्धम् ८ । २ । २ ॥

སྔོན་མ་ལས་མ་གྲུབ་པའོ། །

सपादसप्ताध्यायीं प्रति त्रिपाद्यसिद्धा, त्रिपाद्यामपि पूर्वं प्रति परं शास्त्रमसिद्धं स्यात् । हर इह । हरयिह । विष्ण इह । विष्णविह ।

བཤད་མ་ཐག་པའི་ཡ་ཝ་ཕྱིས་པ་ནྲྀ་བུ་སྔར་གྱིས་ཡིན་ལ་སླར······མཚམས་སྦྱོར་བ་སོགས་མི་བྱེད་དེ་སྔོན་མ་ལས་མ་གྲུབ་པ་སྟེ་ཚན་པ···བདུན་དང་བཞི་ཆ་གཅིག་ལ་ལྟོས་ཏེ་གསུམ་མ་གྲུབ་པ་དང་། གསུམ་ལས་ཀྱང་སྔ་མ་ལ་ལྟོས་ནས་ཕྱི་མ་མ་གྲུབ་པའོ། །ཧ་ར་ཨི་ཧ, ཧ་ར་ཡི་ཧ། བི་ཥྞ་ཨི་ཧ, བི་ཥྞ་བི་ཧ། ༡༦་༩་༡༢ཀ་ཅེས། ༡༦་༩°ཁྲབ་༡༦ཀ

(वृद्धिसंज्ञसूत्रम्)

འཕེལ་བའི་མིང་ཅན་གྱི་མདོ།

३२-　　वृद्धिरादैच् १ । १ । १ ॥

ཨཱ་ཨཻཙ་ལ་འཕེལ་བའོ། །

आदैच्च वृद्धिसञ्ज्ञः स्यात् ।

ཨཱཏ་དང་ཨཻཙ་དག་འཕེལ་བའི་མིང་ཅན་ནོ། །

३३-　　वृद्धिरेचि ६ । १ । ८८ ॥

(ཨ་ཡིག་ལས་)ཕ་རོལ་དུ་ཨཻཙ་འཕེལ་བའོ། །

आदेचि परे वृद्धिरेकादेशः स्यात् । गुणापवादः । कृष्णैकत्वम् । गङ्गौघः । देवैश्वर्यम् । कृष्णौत्कण्ठ्यम् ।

ཨ་ཡིག་ལས་ཕ་རོལ་དུ་ཨཻཙ་སོ་སོར་བསྡུ་བ་ཏུང་ན་གཉིས་དག་གིས་གཅིག་ཕ་རོལ་གྱི་འཕེལ་བའི་ཡི་གེ་གང་ཡིན་པ་དེར་བསྒྱུར་དེ། ཡོན་ཏན་བཀག་གོ །ཀྲྀཥྞཻཀཏྭམ། ནག་པོ་འདོད་པ། གངྒཽགྷཿ གངྒའི་ཆུ་བོ། དེཝཻཤྭརྱམ། ལྷ་དབང་གི་ཕྱུག་པ། ཀྲྀཥྞཽཏྐཎྛྱམ།

३४-　　एत्येधत्यूठ्सु ६ । १ । ८९ ॥

ཨེ་ཏི་ཨེ་དྷ་ཏི་ཨཱུཋ་རྣམས་ལའོ། །

अवर्णादेजाद्योरेत्येधत्योरूठि च परे वृद्धिरेकादेशः स्यात् । उपैति । उपैधते । प्रष्ठौहः । एजाद्योः किम्? उपेतः । मा भवान्प्रेदिधत् ।

ཨ་ཡིག་མཐའི་ཕ་རོལ་དུ་ཨེ་ཏི་དང་ཨེ་དྷ་ཨཏི་ཨཱུ་ཋར་བསྒྱུར་

བའི་ཨུ་ཡིག་རྣམས་བྱུང་ནའང་འཕེལ་བར་འགྱུར་ཏེ་ཕ་རོལ་གྱི······
གཟུགས་དང་ཡོན་ཏན་མ་གྲུབ་བོ། །ཨུཔེཏ། ཉེ་བར་འགྲོ་བར་བྱེད།
ཨུ་པེ་ནྡྲ། ཉེ་བར་འོང་བར་བྱེད། པྲཻཙྪཏཿ། བཅུའི་མགྲོན་པའི་དབྱུག་གུ
ཨཻཪྫ་ཕྱོག་མར་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཨུཔེཏཿ་དང་། ཉེ་བར་སླེབས། སྭཱ་རླབ
·ཎྲྀཎྜཱ། ཁྱིར་ཚུར་མ་ཕེབས།

(वा०) अक्षादूहिन्यामुपसंख्यानम् । अक्षौहिणी सेना ।

(འགྲེལ་པར་ཕྱུང་དྲངས་པ་) ཨཀྵ་ལས་ཨུ་ཧི་ཎི་ཡང་། །ཨཀྵ་ལས་ཕ་རོལ་དུ་ཨུ་ཧི་བྱུང་ན་གཉིས་དག་གིས་གཅིག་འཕེལ་བར······ འགྱུར་ཏེ། ཨཀྵཽ་ཧིཎཱི་སེནཱ། དམག་མིག་གི་མི་བཟོད་པ།†

प्रादूहोढोढ्येषैष्येषु । प्रौहः । प्रौढः । प्रौढिः । प्रैषः । प्रैष्यः ।

(འགྲེལ་པར་ཕྱུང་དྲངས་པ་) པྲ་ལས་ཨཱུཌ་ཨཱུཌྷ་ཨཱུཌྷི་ཨེ་ཥ·· ཨེ་ཥྱ་ཡ་རྣམས་ལས་སོ། །པྲ་ལས་ཨཱུ་ཌ་ཨཱུ་ཌྷ་ཨཱུཌྷི་ཨེ་ཥ་ཨེ་ཥྱ་ཡ་རྣམས་ཕ་རོལ་ལ་འཕེལ་བར་འགྱུར་ཏེ། པྲཽ་ཌཿ རབ་ཏུ་བཀོད་པ།

---

†. དཔུང་ཚོགས་བཞིའི་དམག་གི་སྤྱངས་ཅེ་ཐག་གི་མིང་ངོ་། །ནོར་ཕྱུར།

གླང་པོ་ཆེ	༢༡༨༧༠
ཤིང་རྟ	༢༡༨༧༠
རྟ	༦༥༦༡༠
རྐང་དམག	༡༠༩༣༥༠
ཁྱོན་བསྡོམས	༢༡༨༧༠༠

པྲཽཌྷཿ རབ་ཏུ་རྒྱུར་པ། པྲཽ་ཌྷིཿ བློ་རྒྱུས་བདམ་བརྟན་པ། པྲཻཥ། པྲཻཥྱ་…
རབ་ཏུ་མཁས་པས་ཏྲོག་གི་བྲན།

(वा०) ऋते च तृतीयासमासे ।

(འགྲེལ་བར་ལྷུང་དྲངས་པ) རིད་ལའང་གསུམ་པའི་ཚིག་སྡུད་ལའོ།།

सुखेन ऋतः सुखार्तः । तृतीयेति किम् - परमर्तः ।

ཨ་ཡིག་མཐར་ཅན་ནི་རིད་པ་རོལ་ལ་རྣམ་དབྱེ་གསུམ་པའི་ཚིག…
སྡུད་གཉིས་དག་གིས་གཅིག་འཕེལ་བར་འགྱུར་རོ། །
སུ་ཁེན་རིདཿ སུ་ཁཱརྟཿ། བདེ་བས་ཟིན་པ། གསུམ་པ་ཅིའི་ཕྱིར་
ཞེ་ན། པ་ར་མརྟཿ། གྲོལ་བ།

(वा०) प्र-वत्सतर कम्बल-वसनार्ण-दशानामृणे ।
प्रार्णम् । वत्सतरार्णम् इत्यादि ।

(འགྲེལ་བར་ལྷུང་དྲངས་པ་) པྲ་བཏྶཏར་ ཀཾབལ་ བསན་ དཤ་
རིཎ་རྣམས་ཀྱི་རི་ཎ་ལའོ། །པྲ་བཏྶཏར་ ཀཾབལ་བ་སནཎ་དཤ་རིཎ་
་རྣམས་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་རིཎ་བྱུང་ན་གཉིས་དག་གིས་གཅིག་འཕེལ་བར་…
འགྱུར་ཏེ། པྲཱརྞམ་ རབ་ཏུ་བུ་ལོན། བཏྶ་ཏ་རཱརྞམ་ བེའུ་མཆོག་གི་
བུ་ལོན་བ་སོགས་ཡིན་ནོ།།

३५- उपसर्गाः क्रियायोगे १ । ४ । ५९ ॥

བྱ་བ་སྦྱོར་བ་ལས་ཉེ་བསྒྱུར་རོ། ।

प्रादयः क्रियायोगे उपसर्गसंज्ञाः स्युः ।

གང་བྱ་བའི་ཚིག་དང་སྦྱོར་བའི་པྲ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ལ་ཉེ་བསྒྱུར་ཞེས་ཟེར་རོ། ।

प्र परा अप सम् अनु अव निस् निर् दुस् दुर् वि आङ् नि अधि अपि अति सु उद् अभि प्रति परि उप-एते प्रादयः ।

པྲ་ རབ། པ་རཱ་ མཆོག ཨ་པ་ གནོད་པ། ཨ་ནུ་ རྗེས་སུ། ཨ་ཝ་ ཀུན་དུ། ངེས་པ། ནིས་ ནིར་ ངེས་པ། དགག་པ། དུས་ དུར་ བི་ རྣམ། བྲལ། ལོག སམ྄་ རྫོགས་པ། ཀུན་དུ། ཡང་དག ཨཱང྄་ ཀུན། ཀུན་དུ་ངེས་པ། ནི་ ཨ་དྷི་ ལྷག་པར། ཨ་པི་ ཀྱང་། ཡང་ ཡང་། ཨ་ཏི ཤིན་ཏུ། འདས། སུ་ བཟང་། མཛེས། བདེ། རབ། ལེགས། ཤིན་ཏུ། ཨུད་ ཤིན་ཏུ། ཨ་བྷི་ མངོན་པར། པྲ་ཏི་ རེ་རེ། སོ་སོ། པ་རི་ ཡོངས་སུ། ཨུ་པ་ ཉེ་བ། ཐན་བ། ཞེས་དེ་རྣམས་པྲ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ནོ། ।

२६- **भूवादयो धातवः १।३।१॥**

བྷཱུ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་བྱིངས་སོ། ।

क्रियावाचिनो भ्वादयो धातुसंज्ञाः स्युः ।

(བྱ་བ་གསལ་བྱེད་) བྷཱུ་ཡོད་པ་ལའི་ ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་བྱིངས་

ཞེས་བྱའོ། །

३७- उपसर्गादृति धातौ ६।१।९१ ॥

ཉེ་བསྒྱུར་ལས་ཏྲྀངས་རིད་པའོ། །

अवर्णान्तादुपसर्गादृकारादिधतौ परे वृद्धिरेकादेशः स्यात्। प्रार्च्छति।

ཉེ་བསྒྱུར་ཨ་ཡིག་མཐའ་ཅན་ལས་ཏྲྀངས་ཀྱི་ཐོག་མའི་རིད་པ་རོལ་ལ་གཉིས་དག་གིས་གཅིག་འཕེལ་བར་འགྱུར་ཏེ། པྲཱཙྪཆརཏི རབ་ཏུ་འགྲོ། རིད་ཅེས་ད་(ཡིག་)སྒྱུར་བ་ནི་ར་འགོག་པའི་དོན་ནོ། །

३८- एङि पररूपम् ६।१।९४ ॥

ཨེང་ལ་པ་རོལ་གྱི་གཟུགས་སོ། །

आदुपसर्गादेङादौ धातौ परे पररूपमेकादेशः स्यात्। प्रेजते। उपोषति।

ཉེ་བསྒྱུར་ཨ་ཡིག་མཐའ་ཅན་རྣམས་ཨེང་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་དང་པོ་འི་ཕྱིངས་པ་རོལ་ལ་གཉིས་དག་གིས་གཅིག་པ་རོལ་གྱི་གཟུགས་སུ་འགྱུར་ཏེ། པྲེཛཏེ རབ་ཏུ་གཡོ་བར་བྱེད། ཨུཔོ་ཥཏི ཉེ་བར་བསྲེག་བར་བྱེད། རབ་ཏུ་སྣར་བ་བྱེད།

३९- अचोऽन्त्यादि टि १।१।६४ ॥

ཨཙའི་མཐའ་ལ་སོགས་ཊིའོ། །

अचां मध्ये योऽन्त्यः स आदिर्यस्य तट्टिसँज्ञं स्यात् ।

ཐྲིངས་སམ་མིང་ངམ་ཚིག་གང་གིའང་སྐབས་སུ་མཐའི་ཨཙ་དང་…
མཐའ་ན་ཉལ་སྲོག་མེད་དང་བཅས་པའི་ཨཙ་ལའང་ཊི་ཞེས་དགོས……
པའི་ཆེད་དུ་མིང་འདོགས་བྱེད་དོ། །

(वा०) शकन्ध्वादिषु पररूपं वाच्यम् । तच्च टेः ।
शकन्धुः । कर्कन्धुः । मनीषा । आकृतिगणोऽयम् । मार्त्तण्डः ।

(འགྲེལ་བར་ཕྱུང་བྲངས་པ་) ཤ་ཀཾདྷུ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་པ་རོལ་
གྱི་གཟུགས་བརྗོད་དེ། ཤཀཾདྷུ་ལ་སོགས་པ་པ་རོལ་གཟུགས་ལེགས་
པ་རྣམས་སུ་འགྱུར་ཏེ། ཤཀནྡྷུཿ ཤ་ཀའི་ཁྲོན་པའམ་ཁྲོན་པ་རྒྱ་སྐམ་པ།
ཀཀནྡྷུཿ ཀརྐའི་ཁྲོན་པ། མ་ནཱི་ཥཱ བློ་གྲོས། འདི་རྣམས་ཨཱ་ཀྲྀཏིའི་
ཚོགས་སོ། །མཱརྟཎྜཿ ཉི་མ།

४०- **ओमाङोश्च ६ । १ । ९५ ॥**

ཨོཾ་དང་ཨཱང་དག་ལའོ། །

ओमि आङि चात्परे पररूपमेकादेशः स्यात् । शिवायों नमः । शिव+ एहि ।

ཨ་ཡིག་མཐའི་ཨོཾ་དང་ཨཱང་དག་པ་རོལ་ལ་གཉིས་དག་གིས……
གཅིག་པ་རོལ་གྱི་གཟུགས་སུ་འགྱུར་ཏེ། ཤིཝཱཨོཾ་ ནམཿ
ཞི་བ་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། । ཤི་ཝ་+ཨེ་ཧི ཞི་བ་ཚུར།

४१- **अन्तादिवच्च ६ । १ । ८५ ॥**

མཐའ་དང་དང་པོ་བཞིན་ཡང་ངོ་། །

योऽयमेकादेशः स पूर्वस्याऽन्तवत्परस्यादिवत्स्यात् । शिवेहि ।

གང་ཞིག་ཀུན་དུ་བསྒྱུར་བ་དེ་སྔོན་གྱི་མཐའ་དང་། རྗེས་མ་དང་པོ་བཞིན་འགྱུར་ཏེ། ཤི་བེ་ཧི་ ཞི་བ་ཚེར་ཕྱིན། གྲུབ་བོ། །

४२- अकः सबर्णे दीघः ६ । १ । १०१ ॥

ཨ་ཀ་འདྲ་བ་ལ་རིང་པོ་འོ། །

अकः सवर्णेऽचि परे पूर्वपरयोर्दीर्घ एकादेशः स्यात् ।

ཨ་ཀ་སོར་བསྡུ་བའི་མཐའ་རྣམས་ཀྱི་ཨ་ཀ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་·· གེ་འདྲ་བ་པ་རོལ་ལ་གཉིས་དག་གིས་གཅིག་རིང་པོར་འགྱུར་ཏེ།

दैत्यारिः। श्रीशः। विष्णूदयः, होतॄकारः।

དཻ་ཏྱཱ་རིཿ ལྷ་མིན་དགྲ ཤྲཱི་ཤཿ དཔལ་དབང་ཕྱུག བི་ཥྞཱུ་ད་ཡཿ ཁྱབ་འཇུག་དར་མ། ཧོ་ཏྲྀ་ཀཱ་རཿ མཆོད་པའི་རི་ཡིག

४३- एङः पदान्तादति ६ । १ । १०९ ॥

ཨེང་ལས་ཚིག་མཐའ་ལས་ཨད་ལའོ། །

पदान्तादेङोऽति हरेऽव पूर्वरूपमेकादेशः स्यात् । परे । विष्णोऽव ।

ཨེང་ཚིག་མཐར་གྱུར་པ་ལས་ཨད་པ་རོལ་ལ་གཉིས་དག་གིས·····

གཅིག་སྔོན་མའི་གཟུགས་སུ་འགྱུར་ཏེ། ཏ་རེ་ཨུ་པྲ འཕྲོག་ཕྱིར་སྐྱོབ་ཅིག

བཱ་ཡོ་ཨུ་པྲ ཁྱབ་འཇུག་སྐྱོབ་ཅིག

४४॰ सर्वत्र विभाषा गोः ६।१।१२२॥

ཐམས་ཅད་དུ་འདམ་ཀ་གོ་ཡའོ། །

लोके वेदे चैङन्तस्य गोरति वा प्रकृतिभावः स्यात् पदान्ते । गो अग्रम् । गोऽग्रम् । एङन्तस्य किम् ? चित्रग्वग्रम् पदान्ते । किम् ? गोः ।

འཇིག་རྟེན་དང་རིག་བྱེད་ནང་ཨེང་མཐའ་ཅན་གོ་ཡི་ཨད་ཕ་རོལ་ལ་གཉིས་དག་གིས་གཅིག་སྔོན་མའི་གཟུགས་སུ་བསྒྱུར་བ་དང་རང་བཞིན་དུ་གནས་པ་ཐམས་ཅད་དུ་འདམ་ག་ཅན་དུ་བྱ་སྟེ། གོ་ ཨ་གྲམ··· བ་མཆོག བ་ཕྱུགས་མགོའམ་མདུན། གོ་ཨགྲམ྄། ཅིའི་ཕྱིར་ཨེང་མཐའ་ཅན་ཞེས་སྨྲས་ན། ཙི་ཏྲ་གྭ་གྲམ྄། བ་ལང་ཁྲ་བོའི་མདུན། ཅིའི་ཕྱིར་ཚིག་མཐའ་ལ་ཞེས་སྨྲས་ན། གོཿ བ་ལང་།

४५॰ अनेकाल् शित्सर्वस्य १।१।५५॥

ཤི་འགྱུར་བ་ཨལ་གཅིག་མ་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིའོ། །

अनेकाल् य आदेशः शिदादेशश्च स सर्वस्य षष्ठीनिर्दिष्टस्य स्थाने स्यात् । इति प्राप्ते ।

ཚིས་ཤིས་དག་ཤི་ཏུ་བསྒྱུར་བ་ལྟ་བུའི་ཤི་འགྱུར་བ་འདི་ཨལ་གཅིག

མ་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རིག་པར་བྱའོ། །ཅེས་གསུང་ངོ། །

४६- ङिच्च १।१।५३॥

ང་འགྲོ་བའང་ངོ། །

ङिदनेकाल्प्यन्त्यस्यैव स्यात् ।

ཨི་ཨ་ནང་དུ་བསྒྱུར་བ་ལྟ་བུའི་ང་འགྲོ་བའང་ཨལ་གཅིག་མ་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གནས་ལ་སྟེ་དེ་ཡང་མཐའི་བྱ་བར་རིག་པར་བྱའོ། །

४७- अवङ् स्फोटायनस्य ६।१।१२३॥

སྥོ་ཊཱ་ཡནའི་ཨབྃང་ངོ། །

पदान्ते एङन्तस्यगोवङ् णा स्यादचि । गवाग्रम् । गोऽग्रम् । पदान्ते किम्?गवि ।

གོ་འི་མཐའ་ཨེཅ་པ་རོལ་ལ་ཡང་ན་ཨ་བྃང་དུ་བསྒྱུར་ཏེ་སྤོན་གྱི་དྲང་སྲོང་སྥོཊཱ་ཡ་ནས་བཤད་དེ། གཝཱ་གྲམ། གོ྅གྲམ། བ་མཆོག ཅིའི་ཕྱིར་ཚིག་མཐའ་ཅན་བཤད་ན། ག་ཝི། བ་ལང་ལ།

४८- इन्द्रे च ६।१।१२४॥

ཨིནྡྲ་ལའང་ངོ(རྟག་ཏུའོ།) །

गोरवङ् स्यादिन्द्रे । गवेन्द्रः ।

གོ་འི་མཐའ་ཨིནྡྲ་དང་འང་སྦྲུས་ཨེཥྚ་པ་རོལ་ལ་ཨ་བྃང་དུ་རྟག་ཏུ་

འགྱུར་ཏེ། ག་བེནྡྲཿ བ་ལང་གི་དབང་པོ།

༤༩- दूराद्धूते च ८।२।८४॥

རིང་པོར་བོད་པ་ལའང་ངོ་། །

दूरसम्बोधने वाक्यस्य टेः प्लुतो वा स्यात्।

རིང་པོ་ནས་བོད་པའི་ཊི་པླུཏ་ཞེས་མིང་འདོགས་འདམ་ཀ་ཅན་ནོ། །

༥༠- प्लुतप्रगृह्या अचि नित्यम् ६।१।१२५॥

པླུཏ་རང་བཞིན་གྱི་ཨཙ་ལའོ། །

एतेऽचि प्रकृत्या स्युः। आगच्छ कृष्ण ३ अत्र गौश्चरति।

པདའི་མིང་ཅན་གྱི་ཨཙ་པ་རོལ་ལ་རང་བཞིན་དུ་གནས་ཀྱི་མཚམས༚ སྦྱོར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཨཱགཙྪ་ཀྲིཥྞ་ ༣ ཨཏྲ་གོཤྩ་ར་ཏི།

ཀྱི་ནག་པོ་ ༣ འདིར་ཤོག་དང་བ་ལང་འཚོ་བཞིན་འདུག

༥༡- ईदूदेद्द्विवचनं प्रगृह्यम् १।१।११॥

ཨཱིད་ཨཱུད་ཨེད་གཉིས་ཀྱི་ཚིག་རང་བཞིན་ནོ། །

ईदूदेदन्तं द्विवचनं प्रगृह्यं स्यात्। हरी एतौ। विष्णू इमौ। गङ्गे अमू।

ཨཱིད་ཨཱུད་དང་ཨེད་མཐའི་གཉིས་ཀྱི་ཚིག་ཅན་རྣམས་ཨཙ་པ་རོལ༚ ལ་མཚམས་སྦྱོར་བ་མ་ཡིན་གྱི་རང་བཞིན་དུ་གནས་ཏེ། ཧ་རཱི་ཨེ་ཏཽ

འདི་དག་ཧ་རི། ཧྲ། སྤྲེའུ། བིཥྞཱུ་ཨི་མཽ འདི་དག་དབང་ཕྱུག གངྒེ་ཨམཱུ

གཉྫ་དག་འདིར།

५२- अदसो मात् १ । १ । १२ ॥

ཨ་དས་ཀྱི་མ་ལས་སོ། །

अस्मात्परावीदूतौ प्रगृह्यौ स्तः । अमी ईशाः । रामकृष्णावमू आसाते । मात्किम्
अमुकेऽत्र ।

ཨ་དས་ཀྱི་ད་མར་བསྒྱུར་བའི་མཐའི་ཨཱི་དང་ཨཱུ་དག་ཨཙ་པ་རོལ་
ལ་མཚམས་སྦྱོར་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཨམཱིཨཱིཤཱཿ འདི་རྣམས་དབང་ཕྱུག རཱམཀྲྀཥྞཽ
བམཱུཨཱསཱཏེ འདི་རྣམས་(དག་)བསྡད་འདུག ཅིའི་ཕྱིར་མ་ད་ཞེ་ན།
ཨམུཀེཏྲ། ཚེ་ག མོ་འདི་ནའོ། །

५३- चादयोऽसत्त्वे १ । ४ । ५७ ॥

ཙ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་མི་ཟད་པའོ། །

अद्रव्यार्थाश्चादयो निपाताः स्युः ।

རྫས་མ་ཡིན་པའི་དོན་འདོག་ནས་བྱུང་བའི་ཙ་སོགས་པ་རྣམས་ནི་....
ཚིག་ཕྲད་མི་ཟད་པའོ། །

५४- प्रादयः १ । ४ । ५८ ॥

པྲ་ལ་སོགས་པའོ། །

एतेऽपि तथा स्युः ।

ཙ་ལ་སོགས་པ་མ་ཟད་གོང་དུ་བཤད་པའི་པྲ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་… ཀྱང་མི་ཟད་པའོ། །

५५- निपात एकाजनाङ् १ । १ । ४ ॥

ཨཱང་མ་ཡིན་པའི་ནི་པཱ་ཏ་ཨཙ་གཅིག་པའོ། །

एकोऽच निपात आङ्वर्जः प्रगृह्य. स्यात् । इ इन्द्रः । उ उमेशः । वाक्यस्मरणयोरङित् । आ एवं नु मन्यसे ! आ एवं किल तत् ! अन्यत्र ङित् । ईषदुष्णम् ओष्णम् ।

ཨཱང་མ་ཡིན་པ་སྟེ་ཅུང་ཟད་དོན་དང་མངོན་ཕྱོགས་ལ་སོགས་དོན་དུ་མ་ལ་འཇུག་པ་རེ་ཨཱང་བོར་བའི་ཨཙ་གཅིག་པ་ནི་པཱ་ཏའི་མིང་ཅན་རྣམས་ཨཙ་པ་རོལ་ལ་མཚམས་སྦྱོར་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཨིཨིནྡྲཿ དཔེར་དབང་པོ་རེར། ཨཱཨེཝཾནུམནྱསེ ཁྱེར་རེ་འདྲ་འདོར་རམ། བརྗོད་པ་དང་དྲན་པ་དག་གི་དོན་ལ་ཨཱང་མི་འབྱུང་ངོ་། །ཨཱཨེཝཾཀིལཏཏ རེ་ལྟར་རང་འདུག

५६- ओत् १ । १ । १५ ॥

ཨོཏའོ། །

ओदन्तो निपातः प्रगृह्यः स्यात् । अहो ईशाः ।

ཨོཏ་མཐའ་ནི་པཱ་ཏའི་མིང་ཅན་རྣམས་ཨཙ་པ་རོལ་ལ་མཚམས་སྦྱོར་… བ་མ་ཡིན་ཏེ་རང་བཞིན་གྱི་གནས་སོ། །ཨཧོ་ཨཱི་ཤཱཿ ཨེ་མ་དབང་ཕྱུག

५७- सम्बुद्धौ शाकल्यस्येतावनार्षे १। १। १६ ॥

བོད་པ་ལ་ཤཱཀལྱའི་ཨེད་ལ་རིག་བྱེད་མིན་པར་ཡང་ནའོ། །

सम्बुद्धिनिमित्त ओकारो वा प्रगृह्योवैऽदिके इतौ परे। विष्णो इति। विष्ण इति। विष्णविति।

བོད་པའི་མཚན་མ་ཅན་གྱི་ཨོ་ཡིག་ཨེད་པ་རོལ་ལ་རིག་བྱེད་མིན་པར་ལ་མཚམས་སྦྱོར་བ་མ་ཡིན་ནེ། རང་བཞིན་གྱི་གནས་པ་ཡང་ནའོ། །
བིཥྞོ་ཨིདི། བིཥྞ་ཨིདི། བིཥྞབིདི། ཁྱབ་འཇུག་ཞེས་བྱའོ། །

५८- मय उञो वो वा ८। ३। ३३ ॥

མ་ཡ་ཨུཉའི་བ་ཡང་ནའོ། །

मयः परस्य उञो वो वा स्यादचि। किम्वुक्तम्। किमु उक्तम्।

མ་ཡ་སོ་སོར་བསྡུ་བ་ལས་པ་རོལ་གྱི་ཨུཉ་ཨཙ་པ་རོལ་ལ་བ་ཝུ་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ། ཀིམ་ཝུཀྟཾ། ཅི་བརྗོད། ཀིམ་ཨུཀྟཾ། ཅི་སྨྲ་བར་བྱས།

५९- इकोऽसवर्णे शाकल्यस्य ह्रस्वश्च ६। १। १२७ ॥

ཨིཀ་གི་འདྲ་བ་མ་ཡིན་པ་ལ་ཤཱཀལྱ་ཀྱི་ཐུང་ངུ་ཡང་(ནའོ)ངོ། །

पदान्ता इको ह्रस्वो वा स्युरसवर्णेऽचि परे। ह्रस्वविधिसामर्थ्यान्न स्वरसन्धिः। चक्रि अत्र। चक्रयत्र। पदान्त इति किम? गौर्यौ।

ཚིག་མཐར་ཨིཀ་ཐུང་ངུར་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ་འདྲ་བ་མ་ཡིན་པ་ལ་ཨཙ་པ་རོལ་ལའོ། །ཐུང་ངུའི་ཚོ་གའི་ནུས་པས་ནི་དབྱངས་མཚམས་སྦྱོར་མ་

ཡིན་ནོ། །ཙཀྲི ཨཏྲ། ཙཀྲྱཏྲ། རྒྱལ་པོ་འདི་ཞམ། དཔོན་པོ་ཅན་འདི་ཞོ། །

ཚིག་མཐའ་ཅི་ཞེ་ན། གཽར྄ཡཽ། དཀར་མོ་དག་གོ །

६०- **अचो रहाभ्यां द्वे ८ । १ । ४६ ॥**

ཨ་ཙ་ལས་ར་ཧ་དག་ལས་གཉིས་སོ། །

अचः पराभ्यां रेफहकाराभ्यां परस्य यरो द्वे वा स्तः । **गौर्यौ । न समासे ।** वाप्यश्वः ।

ཨཙ་ལས་པ་སྔོན་གྱི་ར་ཧ་ཡིག་དག་ལས་པ་རོལ་ཡར་སོ་སོར་བསྒྱུ་བའི་ར་ཡིག་མ་ཡིན་པ་རྣམས་སུ་འགྱུར་དེ། གཽཡཽ། ཚིག་བསྡུ་བ་ལ་མ་ཡིན་ནོ། །ཝཱཔྱཤྭཿ། ཁྲོན་པ་དང་རྟ།

६१- **ऋत्यकः ६ । १ । १२८ ॥**

རྀ་ལ་ཨཀ་གིའོ། །

ऋति परे पदान्ता अकः प्राग्वद् वा । ब्रह्म ऋषिः । ब्रह्मर्षिः । **पदान्ता किम्** आर्च्छत् ।

इत्यच्सन्धिः

རྀ་པ་རོལ་ལ་ཚིག་མཐའི་ཨཀ་སྔོན་མ་ལྟ་བུར་ཡང་ནའོ། །བྲཧྨ་རྀཥིཿ བྲཧྨརྵིཿ། ཚངས་པའི་དྲང་སྲོང་། ཚིག་མཐའ་ཅིའི་ཕྱིར་(སྨོས་)ཞེ་ན། ཨཱ་རྀཙྪཏ྄ སོང་ངོ། ། (ལ་མི་འགྱུར་རོ། །)

ཞེས་པ་པཱཎི་ནིའི་བརྡ་སྤྲོད་དགའ་བར་བྱ་བ་ལས་སློབ་མ་ལ་ཕན་པ་ཞེས་པ་ཨཙ་མཚམས་སྦྱོར་རོ། །

अथ हल्सन्धिप्रकरणम् ।

ད་ནས་ཧལ་མཚམས་སྦྱོར་གྱི་རབ་བྱེད་དོ། །

६२- स्तोः श्चुना श्चुः ८ । ४ । ४० ॥

ས་ཏུའི་ཤ་ཙུ་ལ་ཤ་ཙུའོ། །

सकारतवर्गयोः शकारचवर्गाभ्यां योगे शकारचवर्गौ स्तः । रामश्शेते । रामश्चिनोति । सच्चित् । शार्ङ्गिञ्जय ।

ས་ཡིག་དང་ཏ་སྡེ་གཉིས་ལས་ཤ་ཡིག་དང་ཙ་སྡེ་གཉིས་སྦྱོར་བའི་ཚེ་ཤ་ཡིག་དང་ཙ་སྡེ་འགྱུར་རོ། །རཱམ་ཤྴེ་ཏེ། དགའ་བྱེད་ཉལ་བར་བྱེད། རཱམ་ཤྩོ་ནོ་ཏི། དགའ་བྱེད་གསོག་པར་བྱེད། སཙྩིཏ། དམ་པའི་སེམས། ཤཱརྒིཉྫཡ། གཞུ་འཛིན་པ་པོ།

६३- शात् ८ । ४ । ४४ ॥

ཤ་ལས་སོ། །

शात्परस्य तवर्गस्य चुत्वं न स्यात् । विश्नः । प्रश्नः ।

ཤ་ལས་ཕ་རོལ་གྱི་ཏ་སྡེ་ཙ་ཉིད་མི་འགྱུར་རོ། །ཝིཤྣཿ གཞུག་པ། འགྲོ་བ། པྲཤྣཿ འདྲི་བ།

६४- ष्टुना ष्टुः ८ । ४ । ४१ ॥

ཥ་ཊུ་ཡིས་ཥ་ཊུའོ། །

स्तोः ष्टुना योगे ष्टुः स्यात् । रामष्षष्ठः । रामष्टीकते । पेष्टा । तट्टीका । चक्रिण्ढौकसे ।

ས་ཡིག་དང་ད་སྡེ་དག་ལས་ཥ་ཡིག་དང་ཊ་སྡེ་དག་སྦྱོར་བའི་ཤ····

ཊ་སྡེ་འགྱུར་རོ། །རཱམཥཥཋཿ། དགའ་བྱེད་དྲུག་པ། རཱམཥཊཱིཀཏེ།

དགའ་བྱེད་འགྲོ་བར་བྱེད་དོ། །པེཥཊཱ། ཕྱེ་མ་བཙོ་མཁན། ཏཊཊཱིཀཱ།

དེའི་འགྲེལ་པ། ཙཀྲིཎྜཽཀསེ། ཀྱེ་འཁོར་ལོ་འཛིན།

६५· न पदान्ताट्टोरनाम् ८ । ४ । ४२ ॥

ཚིག་མཐའ་ན་ཊ་སྡེ་ལས་ནཱམ་མ་ཡིན་པའི་མ་ཡིན་ནོ། །

पदान्ताट्टवर्गात्परस्यानामः स्तोः ष्टुर्न स्यात् । षट् सन्तः । षट् ते । पदान्तात्किम् ? ईट्टे । टोः किम् ? सर्पिष्टमम् ।

ཚིག་མཐའི་ཊ་སྡེ་ལས་ཕ་རོལ་གྱི་ནཱམ་མ་ཡིན་པའི་ས་དང་ད་ལས་ཥ་ཊ་

དང་དག་མི་འགྱུར་རོ། ཥཊ྄ སནྟཿ། དམ་པ་དྲུག ཥཊ྄ ཏེ། དེ་རྣམས་དྲུག ཚིག་མཐའ་ཅི་ཞེ་ན། ཨཱིཊྚེ སྟོད་པར་བྱེད། ཊི་ལས་ཅི་ཞེ་ན། སརྤིཥྚམམ྄། མར་གསར།

अनाम्नवतिनगरीणामिति वाच्यम् षण्णाम् । षण्णवतिः । षण्णगर्यः

(འགྲེལ་པར་ལྷུང་དྲངས་པ།) ནཱམ་མ་ཡིན་པའི་ནབཏི་དང་ནགརཱི་ཞེས་བརྗོད་པར་བྱའོ། །ཥཎྞཱམ྄། དྲུག་རྣམས་ཀྱི། ཥཎྞབཏིཿ གོ་དྲུག ཥཎྞགརྱཿ གྲོང་ཁྱེར་དྲུག་རྣམས།

६६· तौ षि ८ । ४ । ४३ ॥

དྲིའི་ཁ་ལའོ། །

तवर्गस्य षकारे परे न ष्टुत्वम् । सन्षष्ठः ।

ད་སྡེའི་ཥ་ཡིག་པ་རོལ་ལ་ཊུ་ཉིད་འགྱུར་བ་མིན་ནོ། སན྄ཥཥྛཿ

རྣམ་པ་དྲུག་པ།

६७- झलां जशोऽन्ते ८ । २ । ३९ ॥

མཐའི་ཛྷལ་རྣམས་ཀྱི་ཛཤ་རྣམས་སོ། །

पदान्ते झलां जशः स्युः । वागीशः ,

མཐའི་ཛྷལ་(སོ་སོར་བསྡུ་བ་)རྣམས་ཀྱི་ཛཤ་(སོ་སོར་བསྡུ་བའི་…
ཡི་གེ་རྣམས་སུ་)འགྱུར་ཏེ། བཱགཱིཤཿ། ངག་དབང་།

६८- यरोऽनुनासिकेऽनुनासिको वा ८ । ४ । ४५ ॥

ཡར་གྱི་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ལ་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ཡང་ནའོ། །

यरः पदान्तस्यानुनासिके परेऽनुनासिको वा स्यात् । एतन्मुरारिः । एतद्मुरारिः ।

ཡར་(སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེའི་)ཚིག་མཐའི་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་པ་….
རོལ་ལ་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ། ཨེཏན྄མུརཱརིཿ ཨེཏད྄མུ་
རཱརིཿ། འདི་མུ་ར་རི་དང་།

(वा.) प्रत्यये भाषायां नित्यम् । तन्मात्रम् । चिन्मयम् ।

(འགྲེལ་པར་ལྷུང་དྲངས་པ་)རྐྱེན་དང་ཐ་སྙད་(འཛིག་རྟེན་)ལ་རྟག་ཏུའོ་
(རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ནོ)། །དནབདདྲུ། དེ་ཙམ། ཙཱཎམཡམ ཤེས་པའི་རང་བཞིན།

६९- **तोर्लि १ । ४ । ६० ॥**

ཏུའི་ལ་ལའོ།   །

तवर्गस्य लकारे परे यरसवर्णः स्यात् । **तल्लयः । विद्वाँल्लिखति ।**
नकारस्याऽनुनासिको लकारः ।

ཏ་སྡེའི་ལ་ཡིག་ཕ་རོལ་ལ་ཕྱིས་མའི་རིགས་མཐུན་འདྲ་བར་འགྱུར་
ཏེ། ཏལླཡཿ དེ་ཙམ། བིདྭཱཾལླིཁཏི མཁས་པས་འབྲི་བར་བྱེད། ན་ཡིག་
གི་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ལ་ཡིག་གོ།   །

७०- **उदः स्थास्तम्भोः पूर्वस्य ८ । ४ । ६१ ॥**

ཨུད་ལས་སྠཱསྟམྦྷ་དག་གི་སྔོན་མའིའོ།   །

उदः परयोः स्थास्तम्भोः पूर्वसवर्णः स्यात् ।

ཨུད་ལས་ཕ་རོལ་ཏུ་སྠཱསྟམྦྷ་དག་གི་སྔོན་མའི་རིགས་མཐུན་འདྲ་
བར་འགྱུར་རོ།   །

७१- **तस्मादित्युत्तरस्य १ । १ । ६७ ॥**

དེ་ལས་ཞེས་པ་ཕྱི་མའིའོ།   །

पञ्चमीनिर्देशेन क्रियामाणं कार्यं वर्णान्तरेणाऽव्यवहितस्य परस्यज्ञेयम् ।।

ལྔ་པས་ངེས་པར་བསྟན་པའི་བྱ་བར་འགྱུར་བའི་ལས་ཡི་གེ་གཞན་
གྱིས་མ་ཆོད་པའི་ཕྱི་མར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

७२- **आदेः परस्य १ । १ । ५४ ।।**

སྔ་མའམ་ཐོག་མ་ལས་ཕྱི་མའིའོ། །

परस्य यद्विहितं तत्तस्यादेर्बोध्यम् । इति सस्य थः ।

གང་ཕྱི་མ་དང་སྦྲེལ་བ་དེ་དེའི་སྔ་མ་ལས་ཁོང་དུ་ཆུབ་པར་བྱའོ། །
ཞེས་པས་སའི་ཐའོ། །

७३- **झरो झरि सवर्णे ८ । ४ । ६५ ।।**

ཛྷར་རིགས་མཐུན་འདྲ་བ་ལ་ཛྷར་རོ། །

हल। परस्य झरो लोपो वा स्याद् सवर्णे झरि ।

ཧལ་ཕ་རོལ་གྱི་ཛྷར་(སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་)དབྱི་བ་ཡང་ན་……
འགྱུར་ཏེ་རིགས་མཐུན་འདྲ་བ་ཛྷར་ཡོད་ནའོ །

७४- **खरि च ८ । ४ । ५५ ।।**

ཁར་ལ་ཡང་ངོ། །

खरि परे झलां चरः स्युः । इत्युदो दस्य तः । उत्थानम् । उत्तम्भनम् ।

ཁར་(སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་)ཕ་རོལ་དུ་ཛྷལ་(སོ་སོར་བསྡུ་བ་)
རྣམས་ཀྱི་ཙར་(སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་)འགྱུར་ཏེ། ཞེས་པས་ཨུད་
ཀྱི་ད་དཔེ། །ཨུདྠཱནམ། བཏང་བ། ཨུཏྟམ྄སྟམྦྷནམ྄། སྟོང་བ།

७५- झयो होऽन्यतरस्याम् ८।४।६२॥

ཛྷཡ་ལས་ཧའི་ཡང་ནའོ། །

झयः परस्य हस्य वा पूर्वसवर्णः स्यात् । नादस्य घोषस्य संवारस्य महाप्राणस्य तादृशो वर्गचतुर्थः । वाग्घरिः । वाग्हरिः ।

ཛྷཡ་སོ་སོར་བསྡུ་བ་ལས་ཕ་རོལ་གྱི་ཧ་ཡིག་སྔོན་མའི་རིཊ་མཐུན་
འདྲ་བ་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ། ནཱད་དང་ སྒྲ་ཅན། གྷོ་ཥ་དང་ དབྱངས་ལྡན།
སཾ་བཱར་དང་ འོངས་སུ་བཙུམ་པ། སྲོག་ཆེན་རྣམས་ཀྱི་དེ་དང་འདྲ་བ་སྡེ་
པ་བཞི་པའོ། །བཱགྒྷརིཿ། བཱགྷརིཿ། ངག་གི་སེང་གེ།

७६- शश्छोऽटि ८।४।६३॥

ཨཊ་ལ་ཤའི་ཚེའོ། །

पदान्ताज्झयः परस्य शस्य छो वा स्यादटि । तद् शिव इत्यत्र दस्य श्चुत्वेन जकारे कृते खरि चेति जकारस्य चकारः । तच्शिवः । तच्छिवः छत्वममीति वाच्यम् । तच्छ्लोकेन ।

ཚིག་མཐའ་ལས་ཛྷཡ་སོ་སོར་བསྡུ་བ་ཕ་རོལ་གྱི་ཤ་ཡིག་ནི་ཨཊ་
སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་ཕ་རོལ་ལ་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ། དད་ ཤིཝཿ།

ཞེས་པ་འདིར་ས་ཏུའི་ཤ་ཙུ་སོགས་ཀྱི་ན་ཛ་ཡིག་བྱས་ཏེ་ཁར་ལ་ཙར་

ཛོ་ཞེས་པས་ཛ་ཙ་ཡིག་གོ །དཙཱཤིབཿ། དཛྙིབཿ། ཏེ་ཞེ་སྒོ། །

ཆནྡམིདྲི ཏྲཙཡམ྄ དེའི་གྲགས་པས།

(འགྲེལ་པར་ཡུང་དྲངས་པ་)ཨམ྄་སོ་སོར་བསྡུ་བ་ལ་ཚ་ཉིད་ཅེས····

བརྗོད་པར་བྱའོ། །དཛྙོ་ཀེན། ཚོགས་སུ་བཅད་པ་དེས།

७७- **मोऽनुस्वारः ८ । ३ । २३ ॥**

མ་རྗེས་སུ་ང་རོ་འོ། །

मान्तस्य पदस्याऽनुस्वारः स्याद्धलि । हरिं वन्दे ।

ཚིག་མཐའི་མ་ཡིག་ནི་ཧལ་པ་རོལ་ལ་རྗེས་སུ་ང་རོར་འགྱུར་ཏེ།

ཧ་རིཾ་བནྡེ འཕྲོག་བྱེད་ལ་འདུད་དོ། །

७८- **नश्चाऽपदान्तस्य झलि ८ । ३ । २४ ॥**

ནའི་ཚིག་མཐའ་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཛྷལ་ལའོ། །

नस्य मस्य चाऽपदान्तस्य झल्यनुस्वारः स्यात् । यशांसि । आक्रंस्यते । झलि किम् ? मन्यसे ।

ན་དང་མའི་ཚིག་མཐའ་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཛྷལ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་པ་རོལ་རྗེས་ང་རོར་འགྱུར་ཏེ། ཡ་ཤཾ་སི། གྲགས་པ་རྣམས། ཨཱ་ཀྲཾ་སྱ་ཏེ། འགྲུབ་པར་འགྱུར་རོ། ། ཛྷལ་པ་རོལ་ཅི་ཞེ་ན། མནྱསེ། ཁྱོད་ཀྱི་བཞེད་དོ།

७९- **अनुस्वारस्य ययि परसवर्णः ८ । ४ । ५८ ॥**

རྗེས་སུ་ང་རོ་ཐི་པ་རོལ་ཡཡ་ལ་(རིགས་མཐུན་)འདྲ་བའོ།།

स्पष्टम् । [अनुस्वारस्य ययि परे परसवर्णः स्यात्] शान्तः ।

གོ་བར་སླའོ། །རྗེས་སུ་ང་རོ་ཐི་པ་རོལ་དུ་ཡཡ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་
ཡི་གེ་དེ་རྣམས་ཀྱི་གང་རིགས་མཐུན་འདྲ་བའི་ཡི་གེར་འགྱུར་ཏེ།
ཤཱནྟཿ། ཞི་བ།

८०- **वा पदान्तस्य ८ । ४ । ५९ ॥**

ཚིག་མཐའི་ཡང་ནའོ། །

पदान्तस्याऽनुस्वारस्य ययि परे परसवर्णो वा स्यात् । त्वङ्करोषि । त्वं करोषि ।

ཚིག་མཐའི་ང་རོ་ནི་ཡཡ་པ་རོལ་ལ་ཡང་ན་པ་རོལ་གྱི་རིགས་མཐུན་
འདྲ་བ་རྣམས་སུ་ འགྱུར་ཏེ། ཏྭངྐ་རོ་ཥི། ཏྭཾ་ཀ་རོ་ཥི། ཁྱོད་ཀྱིས་བྱེད།

८१- **मो राजि समः क्वौ ८ । ३ । २५ ॥**

སམ་གྱི་མའི་རཱཛི་ཀྭིཔ་ལའོ། །

क्विबन्ते राजतौ परे समो मस्य म एव स्यात् । सम्राट् ।

རཱཛི་ཀྭིཔ་མཐའ་ཅན་པ་རོལ་ལ་སམ་གྱི་མ་ཡིག་ནི་མ་ཉིད་དུ·······

འགྱུར་ཏེ། སམྲཱ་ཊ། དཔོན་པོས་བསྒྱུར་བའི་རྒྱལ་པོ །ཡང་དག་གསལ།

८२- हे मपरे वा ८ । ३ । २६ ॥

ཧ་ལ་མ་པ་རོལ་ལ་ཡང་ནའོ། །

मयरे हकारे परे मस्य मो वा स्यात् । किम् ह्मलयति । किं ह्मलयति ।

མ་པ་རོལ་ན་ཡོད་པའི་ཧ་ལ་མར་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ། ཀིམ ཧྨལཡཏི། ཀིཾ ཧྨལཡ་ཏི། ཆེ་ཤ་འགྲོ་བར་བྱེད།

(वा.) यवल परे यवला वा कियँ ह्यः। किं ह्यः । किवँ ह्वलयति । किं ह्वलयति । किलँ ह्लादयति । किं ह्लादयति ।

(འགྲེལ་པར་ལྷུང་དྲངས་པ།) ཡ་ཝ་ལ་པ་རོལ་ལ་ཡ་ཝ་ལ་རྣམས་སྣུ་ཡང་ནའོ། །(རྗེས་སྣུ་ང་ར་ནི་ཡ་ཝ་ལ་གསུམ་གང་རུང་པ་རོལ་ན་ཡོད་པའི་ཧལ་ཡ་ཝ་ལ་གསུམ་དུ་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ།) ཀིཡཾ ཧྱཿ། ཀིཾ ཧྱཿ། ཀིཝཾ ཧྭལཡཏི། ཀིཾ ཧྭལཡཏི། ཀིལཾ ཧླཱདཡཏི། ཆེ་འདོར།

८३- नपरे नः ८ । ३ । २७ ॥

ན་པ་རོལ་ལ་ནའོ། །

नपरे हकारे परे मस्य नो वा स्यात् । किन् हनुते । किं हनुते ।

ན་པ་རོལ་ན་ཡོད་པའི་ཧ་ལ་ནར་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ། ཀིན ཧནུཏེ། ཀིཾ ཧནུཏེ། ཆེ་མཐོང་། ཆེ་སྦ་བར་བྱེད།

८४- आद्यन्तौ टकितौ १।१।४६ ॥

ཊ་ཀིད་དག་དང་དང་པོ་དག་དང་མཐའ་མ་དག་གོ །

टितिकतौ यस्योक्तौ तस्य क्रमादाद्यन्तावयवौ स्त । षट्त्सन्तः, षट्सन्तः ।

ཊིད་ཀིད་དག་གང་བཤད་པ་དེ་རིམ་པ་བཞིན་དང་པོ་དག་དང་མཐའ་
དག་གི་ཆ་ཤས་སུ་འགྱུར་ཏེ། ཥཊྟ྄སནྟཿ། ཥཊ྄་སནྟཿ རིམ་པ་དྲུག

८५- ङ्णोः कुक्टुक् शरि: ८।३।२८ ॥

ངཎ་དག་གི་ཤར་ལ་ཀུཀ་ཊུཀ་དག་གོ །

ङकारणकारयोः कुकटुकावागमौ वा स्तः शरि ।

ང་ཡིག་དང་ཎ་ཡིག་དག་གི་ཤར་སོ་སོར་བསྡུ་བ་པ་རོལ་ལ་ (རིམ་
པ་བཞིན་) ཀུཀ་ཨཱ་གམ་དང་ཊུཀ་ཨཱ་གམ་དག་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ།

(वा.) चयो द्वितीयाः शरि पौष्करसादेरिति वाच्यम् प्राङ्ख्षष्ठः ।

(འགྲེལ་པར་ལུང་དྲངས་པ) ཤར་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་པ་རོལ་
ལ་ཙཡ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་གཉིས་པར་དྲང་སྲོང་པོཥྐར་སཱ་ལ་....
སོགས་པའི་འདོད་པ་བརྗོད་པར་བྱའོ། །པྲཱངྑཥཥྛཿ། སྔོན་དུ་དྲུག་པ།
དྲུག་པ་ཞིགས་པར་མཆོད་དོ། །

८६- ङः सि धुट् ८।३।२९ ॥

ཌ་ཡས་ས་ལ་དྷུཊ་འོ། །

डात्परस्य सस्य घुड् वा स्यात्। षट्त्सन्तः, षट्सन्तः।

ཌ་ལས་པ་རོལ་གྱི་ས་ལ་དྷུཊ྄་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ། ཥཊ྄ཏ྄སནྟཿ།

ཥཊ྄སནྟཿ། དམ་པ་དྲུག

८७- नश्च ८।३।३०॥

ན་ལས་ཀྱང་ངོ༌། །

नान्तात्परस्य सस्य घुड् वा स्यात्। सन्त्सः, सन्सः।

ན་མཐའ་ཅན་ལས་པ་རོལ་གྱི་ས་ལའང་དྷུཊ་ཨཱ་གམ་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ།

སནྟ྄སཿ། སན྄སཿ། དེ་དམ་པའོ། །

८८- शि तुक् ८।३।३१॥

ཤ་ལ་ཏུཀ་གོ། །

पदान्तस्य नस्य शे परे तुग् वा स्यात्। सञ्छम्भुः। सञ्च्छम्भुः। सञ्च्शम्भुः। सञ्शम्भुः।

ཤ་ཡིག་པ་རོལ་ལ་ན་མཐའ་ཅན་ལ་ཏུཀ་ཨཱ་གམ་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ།

སཉྪམྦྷུཿ། སཉྩ྄ཚམྦྷུཿ། སཉྩ྄ཤམྦྷུཿ། སཉ྄ཤམ྄བྷུཿ བདེ་བྱེད་མཆོག་གོ།

८९- ङमो ह्रस्वादचि ङमुण् नित्यम् ८।३।३२॥

ང་མ་ལས་ཐུང་ངུ་ལ་ཨཙ་ལ་ངམུཎ་རྟག་ཏུའོ། །

ह्रस्वात्परो यो ङम् तदन्तं यत्पदं तस्मात्परस्याऽचो नित्यं ङमुडागमः स्यात्।

प्रत्यङ्ङात्मा । सुगण्णीशः । सन्नच्युतः ।

ཐུང་ངུ་ལས་པ་རོལ་གྱི་གང་ངམ་སོ་སོར་བསྡུ་བའི་མཐའ་ཅན་དེའི་… ཚིག་དེ་ལས་པ་རོལ་གྱི་ཨཙ་ལ་ངམུཊ་ཨཱ་གམ་རྟག་ཏུ་འགྱུར་ཏེ། པྲཏྱ ངྡཏྨཱ། བདག་ཉིད་རབ་ཏུ་མཆོད། སུགཎྞཱིཤཿ། ཚོད་དབང་ཕྱུག་སྒྲོག་བདག སནྣཙྱུཏཿ། རྟེན་ལེགས་དབང་ཕྱུག

९०- **समः सुटि ८ । ३ । ५ ॥**

སམ་གྱི་སུཊ་སའོ། |

समो रुः स्यात् सुटि ।

སམ་གྱི་མ་ཡིག་སུཊ་པ་རོལ་ལ་རུར་འགྱུར་ཏེ།

९१- **अत्रानुनासिकः पूर्वस्य तु वा ८ । ३ । २॥**

སྔོན་མའི་ཡང་འདིར་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ཡང་ནའོ། |

अत्र प्ररुकरणे रोः पूर्वस्यानुनासिको वा स्यात् ।

འདིར་ནི་རུའི་རབ་བྱེད་དུ་རུ་ལས་སྔ་མའི་ཨཙ་དེ་རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་… ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ།

९२- **अनुनासिकात्परोऽनुस्वारः ८ । ३ । ४ ॥**

རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་ལས་པ་རོལ་དུ་རྗེས་སུ་ང་རོའོ། |

अनुनासिकं विहाय रोः पूर्वस्मात्परोऽनुस्वारागमः स्यात् ।

རྗེས་སུ་སྣ་ལྡན་དང་བྲལ་བའི་རུ་ལས་སྔོན་མའི་ཕ་རོལ་དུ་རྗེས་སུ་ང་རོ་ཨཱ་གམ་འགྱུར་ཏེ།

६३- **खरवसानयोर्विसर्जनीयः ८।३।१५॥**

ཁར་དང་གནས་མེད་པའི་རྣམ་པར་བཅད་པའོ། །

खरि अवसाने च पदान्तस्य रेफस्य विसर्गः स्यात् ।

ཁར་སོ་སོར་བསྡུ་བ་དང་གནས་མེད་པ་ལ་མཐའི་ན་ཡིག་རྣམ་པར་བཅད་བྱར་འགྱུར་རོ། །

(वा.) सम्पुङ्कानां सो वक्तव्यः । सँस्स्कर्ता । संस्स्कर्ता ।

(འགྲེལ་པར་ལུང་དྲངས་པ་) སམ྄་དང་པུང྄་ཀཱན་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་བཅད་ནི་སར་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། སྃསྐརྟཱ། སཾས྄ཀརྟཱ། ལེགས་བྱེད་པོ།

६४- **पुमः खय्यम्परे ८।३।६॥**

པུམ་གྱི་ཁཡ་ལ་ཨམ་ཕ་རོལ་ལོ།

अम्परे खयि पुमो रुः स्यात् । पुंस्कोकिलः । पुंस्कोकिलः ।

ཁཡ་སོ་སོར་བསྡུ་བ་ཕ་རོལ་ལས་པུམ་གྱི་མ་ཡིག་རུར་འགྱུར་ཏེ།
པུྃསྐོ་ཀི་ལཿ། པུཾསྐོ་ཀི་ལཿ། ཁུ་བྱུག་པོ།

९५- **नश्छव्यप्रशान् ८।३।७॥**

ཚབ་པ་རོལ་ལ་པྲ་ཤཱན྄་གྱི་མ་ཡིན་ནོ། །

अम्परे छवि नान्तस्य पदस्य रुः स्यात्, न तु प्रशान्शब्दस्य।

ཨམ་སོ་སོར་བསྡུ་བ་ལས་ཚབ་སོ་སོར་བསྡུ་བ་པ་རོལ་གྱི་ན་མཐའ་ཅན་གྱི་ཚིག་རུར་འགྱུར་བ་ཡིན་ཡང་པྲ་ཤཱན྄་སྒྲ་ལ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །

९६- **विसजनीयस्य सः ८।३।३४॥**

རྣམ་པར་བཅད་བྱའི་སའོ། །

खरि विसर्जनीयस्य सः स्यात् चक्रिँस्त्रायस्व। चक्रिस्त्रायस्व। अप्रशान् किम? प्रशान् तनोति। पदान्तस्येति किम? हन्ति।

ཁར་སོ་སོར་བསྡུ་བ་པ་རོལ་ལ་རྣམ་པར་བཅད་བྱ་ཡི་སར་འགྱུར་ཏེ། ཙཀྲིཾ་སྟྲཱ་ཡསྭ། འཁོར་ལོ་ཅན་བསྲུང་བར་མཛོད། ཙཀྲིཾ་སྟྲཱ་ཡསྭ། པྲ་ཤཱན྄་མ་ཡིན་པ་ཅི་ཞེ་ན། པྲ་ཤཱན྄་ཏ་ནོ་ཏི། རབ་ཏུ་ཞི། རྒྱས་པར་བྱེད། ཚིག་མཐའ་ཅན་གྱི་ཞེས་ཅི་ཞེ་ན། ཧན྄་ཏི། གནོད་པར་བྱེད།

९७- **नॄन् पे ८।३।१०॥**

ནྲྀན྄་གྱི་པ་ལའོ། །

नॄनित्यस्य रुः स्याद्वा पकारे परे।

པ་ཡིག་པ་རོལ་དུ་ནྲྀན྄་གྱི་ན་ཡིག་རུར་ཡང་ན་འགྱུར་རོ། །

९८- कुप्वोः ≍क≍पौ च ८ । ३ । ३७ ॥

ཀུཔྭོ་དག་ལ་≍ཀ≍པ་དག་ཡང་ངོ། །

कवर्गे पवर्गे च परे विसर्गस्य ≍क≍पौ स्तः । चाद्विसर्गः । नॄँ≍पाहि । नॄँः पाहि । नॄं≍पाहि । नॄं पाहि नॄन् पाहि ।

ཀ་སྡེ་དང་པ་སྡེ་ཕ་རོལ་ལ་རྣམ་བཅད་≍ཀ≍པ་དག་ཏུ་འགྱུར་རོ། །ཡང་ཞེས་པ་ལས་ནི་རྣམ་བཅད་དོ། ནྲཱྀཾ≍པཱཧི། ནྲཱྀཾ≍པཱཧི། མི་རྣམས་སྐྱོང་བར་མཛོད། ནྲཱྀཿ པཱཧི། ནྲཱྀན་པཱཧི།

९९- तस्य परमाम्रेडितम् ८ । १ । २ ॥

དེའི་ཕྱི་མ་བསྐྱར་བའོ། །

द्विरुक्तस्य परं रूपमाम्रेडितं स्यात् ।

གྲངས་གཉིས་བརྗོད་པའི་ཕྱི་མའི་གཟུགས་ནི་བསྐྱར་བར་འགྱུར་རོ། །

१००- कानाम्रेडिते च ८ । ३ । १२ ॥

ཀཱན་གྱི་བསྐྱར་བ་ཡང་ངོ། །

कान्नकारस्य रुः स्यादाम्रेडिते परे । काँस्कान् कांस्कान् ।

ཀཱན་གྱི་ན་ཡིག་བསྐྱར་བ་ཕ་རོལ་ལ་རུ་རུ་ཡང་འགྱུར་ཏེ། ཀཱཾསྐཱན། ཀཱཾསྐཱན། གང་གང་རྣམས།

१०१- छे च ६।१।७३॥

ཚ་ལ་ཡང་ངོ་། །

ह्रस्वस्य छे परे तुगागमः स्यात्। शिवच्छाया।

ཚ་ཡིག་ཐུང་ངུའི་ཕ་རོལ་ལ་ཏུག་ཨཱ་གམ་འགྱུར་ཏེ། ཤིབཏྪཱཡཱ

ཞི་བའི་གྲིབ་མ།

१०२- पदान्ताद्वा ६।१।७६॥

ཚིག་མཐའ་ལས་ཡང་ནའོ། །

दीर्घात्पदान्ताच्छे परे तुग् वा स्यात्। लक्ष्मीच्छाया। लक्ष्मीछाया।

॥ इति हल्सन्धिः ॥

ཚིག་མཐའ་རིང་པོ་ལས་ཕ་རོལ་ཏུཀ་ཨཱ་གམ་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ། ལཀྵྨཱིཏཚཱཡཱ། ལཀྵྨཱིཚཱཡཱ། དཔལ་མོའི་གྲིབ་མ། ཅེས་ཧལ་མཚམས་སྦྱོར་རོ། །ཞེས་པཎིནི་བརྡ་སྤྲོད་དཀའ་བར་བྱ་བ་ལས་སློབ་མ་ལ་ཕན་པ་ཞེས་པ་ཧལ་མཚམས་སྦྱོར་རོ། །

अथ विसर्गसन्धिप्रकरणम् ।

དེ་ནས་རྣམ་པར་བཅད་བྱའི་རབ་བྱེད་དོ། །

१०३- विसर्जनीयस्य सः ८ । ३ । ३४ ॥

རྣམ་པར་བཅད་བྱའི་སའོ། །

खरि विसर्जनीयस्य सः स्यात् । विष्णुस्त्राता ।

ཁར་སོ་སོར་བསྡུ་བ་པ་རོལ་ལ་རྣམ་པར་བཅད་བྱའི་སར་འགྱུར་ཏེ། བིཥྞུ་སྟྲཱ་ཏཱ། ཁྱབ་འཇུག་སྐྱོང་བ་པོ་འོ། །

१०४- वा शरि ७ । ३ । ३६ ॥

ཤར་ལ་ཡང་ནའོ། །

शरि विसर्गस्य विसर्गो वा स्यात् । हरिः शेते । हरिश्शेते ।

ཤར་སོ་སོར་བསྡུ་བ་པ་རོལ་ལ་རྣམ་པར་བཅད་བྱའི་རྣམ་བཅད་ཡང་ན་འགྱུར་ཏེ། ཧ་རིཿ ཤེ་ཏེ། ཧ་རིཤ྄་ཤེ་ཏེ། འཕྲོག་བྱེད་ཉལ་བར་བྱེད།

१०५- ससजुषोः रुः ८ । २ । ६६ ॥

སས་ཛུ་ཥོ་དག་གི་རུའོ། །

पदान्तस्य सस्य, सजुष्शब्दस्य च रुः स्यात् ।

ཚིག་མཐའི་ས་ཡིག་དང་སཛུཥའི་ཥ྄་ཡིག་དག་རུར་འགྱུར་རོ། །

१०६- अतो रोरप्लुतादप्लुते ६।१।११३॥

ཨད་ལས་རུའི་བསྐུད་མ་ཡིན་པ་ལས་བསྐུད་མ་ཡིན་པ་

ཡའོ། །

अप्लुतादतः परस्य रोरुः स्यादप्लुतेऽति । शिवोऽर्च्यः ।

བསྐུད་མ་ཡིན་པའི་ཨད་ལས་པ་རོལ་གྱི་རུ་ནི་བསྐུད་མ་ཡིན་པའི་ཨ་

རོལ་ལ་ཨུར་འགྱུར་ཏེ། ཤིབོ྅རྩྱཿ། ཞེ་བར་མཆོད་བྱའོ། །

१०७- हशि च ६।१।११४॥

ཧཤ་ལའང་ངོ། །

अप्लुतादतः परस्य रोरुः स्याद्धशि । शिवो वन्द्यः ।

བསྐུད་མ་ཡིན་པའི་ཨད་ལས་པ་རོལ་གྱི་རུ་ནི་ཧཤ་སོ་སོར་.....

བསྡུ་བའི་ཡི་གེ་པ་རོལ་ལའང་ཨུར་འགྱུར་ཏེ། ཤིབོ་ བནྡྱཿ

ཞེ་བ་མཆོད་འོས།

१०८- भो भगो अघो अपूर्वस्य योऽशि ८।३।१७॥

བྷོ་བྷག་ཨགྷོ་ཨ་རྣམས་སྔོན་མའི་ཡ་ཨཤ་ལའོ། །

एतत्पूर्वस्य रोर्यादेशः स्यादशि । देवा इह । देवयिह । भोस् भगोस् अघोस्
इति सान्ता निपाताः । तेषां रोर्यत्वे कृते—

འདི་རྣམས་ཀྱི་པ་རོལ་གྱི་རུ་ནི་ཨཤ་སོ་སོར་བསྡུ་བ་པ་རོལ་ལ་ཡར་

འགྱུར་ཏེ། དེཝ྄ ཨི༹ཏ། དེཝ྄ཱཡི༹ཏ། བྷོས྄ བྷགོས ཨགྷོས྄
ཞེས་པ་ནི་ས་མཐའ་ཅན་གྱི་ཚིག་ཕྲད་དོ། །དེ་རྣམས་ཀྱི་ཙ་ཡར་ཉིད་
བྱས་པའི་ཚེ།

१०९- हलि सर्वेषाम् ८।३।२२॥

ཧལ་ལ་ཐམས་ཅད་ཀྱིའོ། །

भो-भगो-अघो-अपूर्वस्य यस्य लोपः स्याद्धलि। भो देवाः। भगो नमस्ते। अघो याहि।

ཧལ་སོ་སོ་བསྡུ་བ་པ་རོལ་ལ་ བྷོ་དང བྷགོ་དང་ཨགྷོ་དང་ཨ་རྣམས
ཀྱི་སྔོན་མའི་ཡ་དབྱི་བར་འགྱུར་ཏེ། །བྷོ དེཝཱཿ། ཀྱེ་ལྷ་རྣམས། བྷགོ ནམསྟེ། སྐལ་ལྡན་ལ་ཕྱག་འཚལ། ཨགྷོ ཡཱཧི། ངན་པ་ཉེངས་ཤིག

११०- रोऽसुपि ८।२।६९॥

སུཔ་མ་ཡིན་པ་ལ་རའོ། །

अह्नो रेफादेशः स्यान्न तु सुपि। अहरहः। अहर्गणः।

ཨཧན་གྱི་ན་ཡིག་སུཔ་ཀྱི་རྣམ་དབྱེ་མ་ཡིན་པ་ལ་ར་རུ་རུ་འགྱུར་....
ཏེ། ཨཧརཧཿ། ཉིན་ལྟར། ཨཧརྒཎཿ ཉིན་མོ་ཚོགས་པ།

१११- रोरि ८।३।१४॥

རའི་ར་ལའོ། །

रैफस्य रेफे परे लोपः स्यात् ।

རེཕ་ཕ་རོལ་ལ་ར་དབྱིའོ། །

१११- **ढ्लोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः ६ । ३ । १११ ॥**

ཌྷར་ཕྱིས་པ་ལ་སྔོན་མའི་ཨཎ་གྱི་རིང་པོ་འོ། །

ढरेफयोर्लोपनिमित्तयोः पूर्वस्याऽणो दीर्घः स्यात् । पुना रमते । हरी रम्यः । शम्भू राजते । अणः किम् ? तृढः वृढः । मनस् रथ इत्यत्र रुत्वे कृते हशि चेत्युत्वे रो रीति लोपे च प्राप्ते ।

ཌྷ་ཡིག་དང་ར་ཡིག་རྒྱུ་མཚན་ཅན་ཕྱིས་པ་དེའི་སྔ་མ་དེ་ཨཎ་སོ་སོར་བསྐྱུ་བ་ཕྱུང་ཏུ་ཡིན་ན་རིང་པོར་འགྱུར་ཏེ། པུན྄ རམཏེ། ཧྲཱི རམྱཿ། ཤམྦྷཱུ རཱཛཏེ། ཨཎ་ཅི་ཞེ་ན། ཏྲྀཌྷཿ། ཚོ་བ་ཐུབ། བྲྀཌྷཿ ཐུ་གོན། མནས྄ རཐ། ཞེས་པ་འདིར་རུ་ཉིད་བྱས་པ་ལས་ཧལ་ལ་ཅེས་པས་ཨུ་ཉིད་དང་ནའི་ར་ལའོ་ཞེས་པས་དབྱི་བ་འཐོབ་པ་ལ།

११३- **विप्रतिषेधे परं कार्यम् १ । ४ । २ ॥**

དགག་པ་དང་བྲལ་བ་ལ་ཕ་རོལ་བྱ་བའོ། །

तुल्यबलविरोधे परं कार्यं स्यात् इति लोपे प्राप्ते । 'पूर्वत्राऽसिद्धमि'ति 'रोरी' त्यस्याऽसिद्धत्वादुत्वमेव । मनोरथः ।

…ས་པའི་དགག་པ་སྟེ་ཚིག་འཇུག་པ་ལ་ཕ་རོལ་གྱི་བྱ…

…བ་འཇུག་པ་ཤས་ཆེ་བ་འགྱུར་ཏོ། །ཞེས་པས་

ཕྲི་བ་འཕྲོབ་ཀྱང་སྔོན་མ་ལས་མ་གྲུབ་པ་ཞེས་པས་རའི་ར་ལའོ་ཞེས་པ་མ་གྲུབ་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཨུ་ཉིད་དོ། །མནོརཐཿ། མངོན་པར་འདོད་པ།

११४- एतत्तदोः सुलोपोऽकोरनञ्समासे हलि ६ । १ । १३२ ॥

ཨེཏད་དང་ཏད་དག་གི་ནཱུའི་ཚིག་སྤྱད་དང་ཀ་མ་ཡིན་པའི་ཧལ་ལ་སུ་དབྱེའོ། །

अककारयोरेतत्तदोर्यः सुस्तस्य लोपः स्याद्धलि न तु नञ्समासे । एष विष्णुः । स शम्भुः । अकोः किम् ? एषको रुद्रः । अनञ्समासे किम् ? असः शिवः । हलि किम् ? एषोऽत्र ।

ཨེཏད་དང་ཏད་དག་གི་ནཱུའི་ཚིག་སྤྱད་དང་ཀ་ཡིག་མ་ཡིན་པའི་ཧལ་དང་པོ་ཅན་པ་རོལ་ལ་(རྣམ་དབྱེ་དང་པོའི་གཅིག་ཚིག་)སུ་དབྱེ་སྟེ། ཨེ་ཥ་ བིཥྞུཿ། འདི་ཁྱབ་འཇུག ས་ ཤམྦྷུཿ། དེ་བདེ་བྱེད། ཀ་མ་ཡིན་པ་ཅི་ཞེ་ན། ཨེ་ཥ་ཀོ་ རུདྲཿ དེ་དྲག་པོ། ནཱུ་མ་ཡིན་པའི་ཚིག་སྤྱད་ཅི་ཞེ་ན། ཨ་སཿ ཤིབཿ དེ་ཞི་བ་མ་ཡིན། ཧལ་པ་རོལ་ཅི་ཞེ་ན། ཨེ་ཥོ྅ཏྲ། འདི་འདིར།

११५- सोऽचि लोपे चेत्पादपूरणम् ६ । १ । १३४ ॥

སཿཨཙ་ལ་དབྱེ་ལ་དེ་ཀང་པ་རྫོགས་པ་ལའོ། །

स इत्यस्य सोर्लोपः स्यादचि पादश्चेल्लोपे सत्येव पूर्यते । सेमामविड्ढि प्रभृतिम् । सैष दाशरथी रामः ।

इति विसर्गसन्धिः ।

ས་ཞེས་པའི་སྒྲ་(རྣམ་བཅད་) ནི་ཨཙ་སོ་ སོར་བསྡུ་བ་ཕ་རོལ་ལ་དབྱི་••
བར་འགྱུར་ཏེ ཅི་སྟེ་ཀྲང་བ་རྗོགས་པར་བྱེད་པ་སྦྱོར་ཏེ། སམྣམབེ་ཀྲྀ
ཥྲཱཉྤེ་ས། དེ་སྦྱིན་མ་ཨ་ནུས་པ་ཡོད་ན་ཕྱིར་ཀྱིས་དེ་ནས་བཟུང་མཆོག་གི་འདོད་པ་དེ་
འཐོབ་པར་འགྱུར་བ་བྱོས་ཤིག ཤིཀྲྀཏུཤརཡཱ་ རམཿ། དེ་ཤིང་རྟ་བཅུ་པའི་
དགའ་རྩེད།

ཅེས་པ་རྣམ་པར་བཅད་པའི་མཚམས་སྦྱོར་རོ། །

[इति पञ्चसन्धिप्रकरणम्]

ཞེས་པ་པཎྜི་ཏ་བདེ་སློབ་དགའ་བར་བྱ་བ་ལས་སློབ་མ་ལ་ཕན····
པ་ཞེས་པ་མཚམས་སྦྱོར་ལྔ་པའི་རབ་བྱེད་སྦྱོར་བདང་དང་དམིགས·····
བསལ་དང་བཅས་པ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །